

Mål och budget

Planperioden 2018-2020

Det öppna landstinget – För jämlik hälsa och levande kultur i en hållbar, livskraftig region

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Beskrivning av dokumentet.....	5
Landstingets vision.....	6
Landstingets styrmodell.....	8
Landstingets strategiska mål.....	11
Landstingets övergripande indikatorer	12
Landstingets Organisation	13
Gemensamma nämnder - Samrådsorgan	19
Bolag och förbund	22
Ägardirektiv 2018-2020	23
Ekonomiska förutsättningar	27
Medborgarperspektivet	37
Personalperspektivet	43
Process- och förnyelseperspektivet	46
Miljöperspektivet	54
Ekonomiperspektivet	58

KOALITIONEN

Framtidens hälso- och sjukvård är det genomgående temat för Socialdemokraternas, Miljöpartiets, Liberalernas, och Centerpartiets budget 2018 med flerårsplan för 2019-2020. Budgetdokumentet tar avstamp i målformuleringen att Sörmland ska vara Sveriges friskaste län år 2025.

Vid mandatperiodens sista år tar Koalitionen ytterligare steg för att landstinget ska bli en organisation som levererar en god och kostnadseffektiv hälso- och sjukvård till sörmlänningarna. I målperioden har vi utöver ekonomiska investeringar även prioriterat organisatorisk utveckling som syftar till att den nära vården ska bli mer tillgänglig för länets invånare. Vi har inför budgetperioden goda ekonomiska förutsättningar vilka skapar utrymme för de investeringar som vi ser är nödvändiga för att säkra framtidens hälso- och sjukvård.

Våra medarbetare är vår största tillgång och därför strävar vi i Koalitionen alltid efter att uppnå en så god arbetsmiljö som möjligt. Under föregående år har vi kraftigt höjt lönerna för våra anställda och vi är i dag löneledande i landet för en av vårdens nyckelgrupper, sjuksköterskorna. Vi fortsätter även arbetet med att erbjuda vidareutbildning till våra anställda, allt för att säkra tillgången på den bästa sjukvården.

Vi ökar nu satsningarna på primärvården, allt i enlighet med strategin i Framtidens hälso- och sjukvård. Genom tillförda medel till verksamheten och ökat fokus på primärvårdens centrala roll i sjukvården avser vi att uppnå målet om Sveriges friskaste län 2025. Vi arbetar vidare med olika hållbarhetssatsningar i landstingets hälsofrämjande verksamheter och i miljö- och klimatprogrammet. Under budgetåret kommer Sörmlands museum i Nyköping att slå upp sina portar. Genom att samla Sörmlands historia och kulturarv under ett tak kan vi tillgängliggöra detta i en allt större utsträckning för våra medborgare. Koalitionen utökar även satsningen på Sörmlandsmodellen och kan nu erbjuda fler barn ytterligare kulturupplevelser.

Vi går nu vidare med arbetet att bilda Region Sörmland, ett arbete som påtagligt kommer prägla landstingets verksamheter under 2018. Koalitionen är övertygad om att ett övertagande av det regionala utvecklingsansvaret och en sammanhållen regional aktör är den bästa vägen att gå för Sörmland. Detta innebär även att den framtida regionens organisation ska sättas på plats inför starten den 1 januari 2019. Vi ser med tillförsikt att vi har de förutsättningar som krävs för en framgångsrik regionbildning och ett gott samarbete med länets kommuner.

Sörmlandstrafiken har en central roll i att underlätta och erbjuda ett smidigt och klimatsmart resande för sörmlänningarna och har samtidigt stor påverkan på näringslivets utveckling. Vi har under det föregående budgetåret tillsammans med de andra länen i Mälardalen gemensamt tagit fram det nya biljettsystemet Movingo, som kommer underlätta rörligheten i hela Mälardalen och fortsatt stärka arbetsmarknaden i regionen. Detta är av stor vikt för de många sörmlänningar som dagligen pendlar mellan hem, arbeten, studier eller fritidsaktiviteter. Öppnandet av Citybanan kommer att i framtiden erbjuda fler tåglägen och utökade möjligheter till pendling mellan Sörmland och Stockholm.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna är övertygade om att möta framtiden med handlingskraft och framtidstro. En högeffektiv och tillgänglig hälso- och sjukvård, välfungerande kollektivtrafik och landstingets övriga verksamheter kommer tillsammans ge sörmlänningarna förutsättningar att både leva, verka och trivas i Sörmland.

Monica Johansson
Socialdemokraterna

Mattias Claesson
Centerpartiet

Anna Wåhlström
Miljöpartiet

Fredrik Lundgren
Liberalerna

Beskrivning av dokumentet

Landstingsfullmäktige i Landstinget Sörmland ger med sitt beslut om landstingets Mål och budget 2018 med tillhörande flerårsplaner 2019 och 2020 förutsättningar för styrelser, nämnder och bolag att bedriva verksamhet genom att ställa ekonomiska resurser till förfogande. I budgeten anges de ramar som verksamheterna har att verka inom. Ytterst är det budgetramen som sätter gränsen för vilken omfattning landstingets verksamhet kan ha.

Landstingsbudgeten är landstingets viktigaste styrdokument och anger färdriktningen på såväl kort som lång sikt. Landstingsbudgeten är överordnad landstingets övriga styrdokument och anger den övergripande inriktning som ska gälla för samtliga verksamheter under den aktuella planperioden. Landstingsbudgeten är den styrande länk som binder samman de strategiska målen med den operativa verksamheten. Landstingsbudgeten är vägledande och styrande ifråga om verksamhetens inriktning, omfattning och kvalitet.

Landstingets vision

Det öppna landstinget – För jämlik hälsa och levande kultur i en hållbar, livskraftig region

Landstinget Sörmland verkar för varje persons rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar.

Det öppna landstinget

Varje människa är lika i värde och värdighet. Att vara öppen förpliktigar. Landstinget välkomnar mångfalden och är öppet för alla utan åtskillnad. Demokratiarbetet bedrivs på sörmlänningarnas villkor och riktar sig särskilt till dem som annars inte kommer till tals.

En demokratisk värdegrund innebär att människors integritet respekteras och att diskriminering aktivt motverkas. Arbetet mot diskriminering är mer ambitiöst, och har ett bredare perspektiv, än de grunder som anges i lagstiftningen.

Landstinget är tillgängligt för alla och bjuder in till delaktighet. Alla kan ta del av och påverka landstingets verksamheter. Den goda dialogen präglas av ödmjukhet och sker på många olika mötesplatser.

Jämlik hälsa

Landstinget verkar för varje persons rätt till bästa möjliga hälsa och arbetar för att hälsan i befolkningen ska vara jämlik. Att främja god och jämlik hälsa och förebygga sjukdom är en grundläggande uppgift. Den som har det största behovet av vård ges företräde.

Alla ges förutsättningar att uppnå bästa möjliga hälsa. Varje person har rätt att leva ett självständigt liv, vara delaktig i samhället och själv bestämma hur vardagen ska formas. Var och en har frihet att välja var och hur vården ges utifrån det utbud som erbjuds.

Hälso- och sjukvården håller hög kvalitet och baseras på bästa tillgängliga kunskap. Helhetssyn, tillgänglighet och gott bemötande skapar trygghet, förtroende och tillit.

Levande kultur

Kultur och kunskap gör att människan växer och har viktiga egenvärden. Varje person har rätt och möjlighet att ta del av och utveckla kulturen. Landstinget medverkar till en aktiv utveckling av folkbildningen i Sörmland.

Landstinget verkar för ett brett utbud av kulturaktiviteter och vänder sig särskilt till människor som inte tidigare tagit del av kulturen och kulturarvet.

Hållbar utveckling

Landstinget främjar en utveckling som är långsiktigt ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar, vilket är viktigt för att utjämna sociala orättvisor och värna miljön för framtida generationer.

Landstinget bedriver ett framgångsrikt arbete för att minimera negativ påverkan på miljön och klimatet. Utsläpp till miljön är så små som möjligt.

Livskraftig region

Nya människor och goda idéer utvecklar hela Sörmland i en livskraftig och offensiv region. Samarbete med andra i vår närhet ger framgång. Landstinget medverkar till att skapa hållbar tillväxt så att fler människor får arbete och utbildning och väljer att bo i Sörmland.

Landstingets styrmodell

I en demokratiskt styrd organisation är det av central betydelse att politiska beslut ger ett tydligt avtryck i verksamheten. Rollfördelningen mellan politiker, tjänstemän och verksamhet ska vara tydlig.

För detta ändamål krävs en tydlig och enhetlig metod för att styra landstingets komplexa och omfattande verksamhet. Processen kan beskrivas som ett system med landstingets vision på en övergripande nivå och som genomsyrar efterföljande led i processen: strategiska mål, indikatorer och målvärde, handlingsplaner och aktiviteter. Först tecknas de stora dragen och allt eftersom processen fortskrider fylls fler detaljer i. Styrmodellen ger dels en enhetlig vokabulär för de olika momenten av genomförandet, dels en grund för uppföljning och utvärdering.

Landstingets styrning

Landstingets styrning är en strukturerad metod som ger förutsättningarna att styra mot och följa upp de landstingsövergripande mål som landstingsfullmäktige fastställt som strategiskt viktiga och därigenom skapa en tydlig styrningslogik som sträcker sig från politik till praktik. Styrningen syftar till att förbättra styrningen och uppföljningen av de strategiska målen, utveckla en helhetssyn på verksamheten, skapa en större kännedom och förståelse för verksamhetens uppdrag samt öka möjligheten till delaktighet och ansvarstagande i hela organisationen. För att skapa balans i budgeten och för att kunna bedöma konsekvenserna av de strategiska målen görs en utförligare beskrivning av valda mål utifrån följande fem perspektiv:

- Medborgarperspektivet
- Personalperspektivet
- Process- och förnyelseperspektivet
- Miljöperspektivet
- Ekonomiperspektivet

Medborgarperspektivet är överordnat och strategierna i övriga perspektiv ska understödja målluppfyllelsen i medborgarperspektivet.

Perspektiven bryts i landstingsbudgeten ner till strategiska mål. Dessa är övergripande och gäller landstingets samtliga verksamheter. I landstingsbudgeten fastställs även vissa landstingsövergripande

indikatorer. Därutöver beslutar styrelser och nämnder om egna indikatorer vars syfte är att påvisa hur de strategiska målen ska uppnås.

I nämndbudget anges målvärden till indikatorerna för det egna ansvarsområdet. Indikatorer och målvärde ska vara tydliga och mätbara samt möjliga att följa upp. Målvärden bryts i sin tur ner i handlingsplaner och aktiviteter, vilka stödjer de strategiska målen.

Måluppfyllelsen ska återrapporteras kontinuerligt i delårsrapport och årsredovisning av styrelser och nämnder. Samtliga verksamheter ska skriva sina budgetar och verksamhetsberättelser enligt strukturen i landstingets styrning

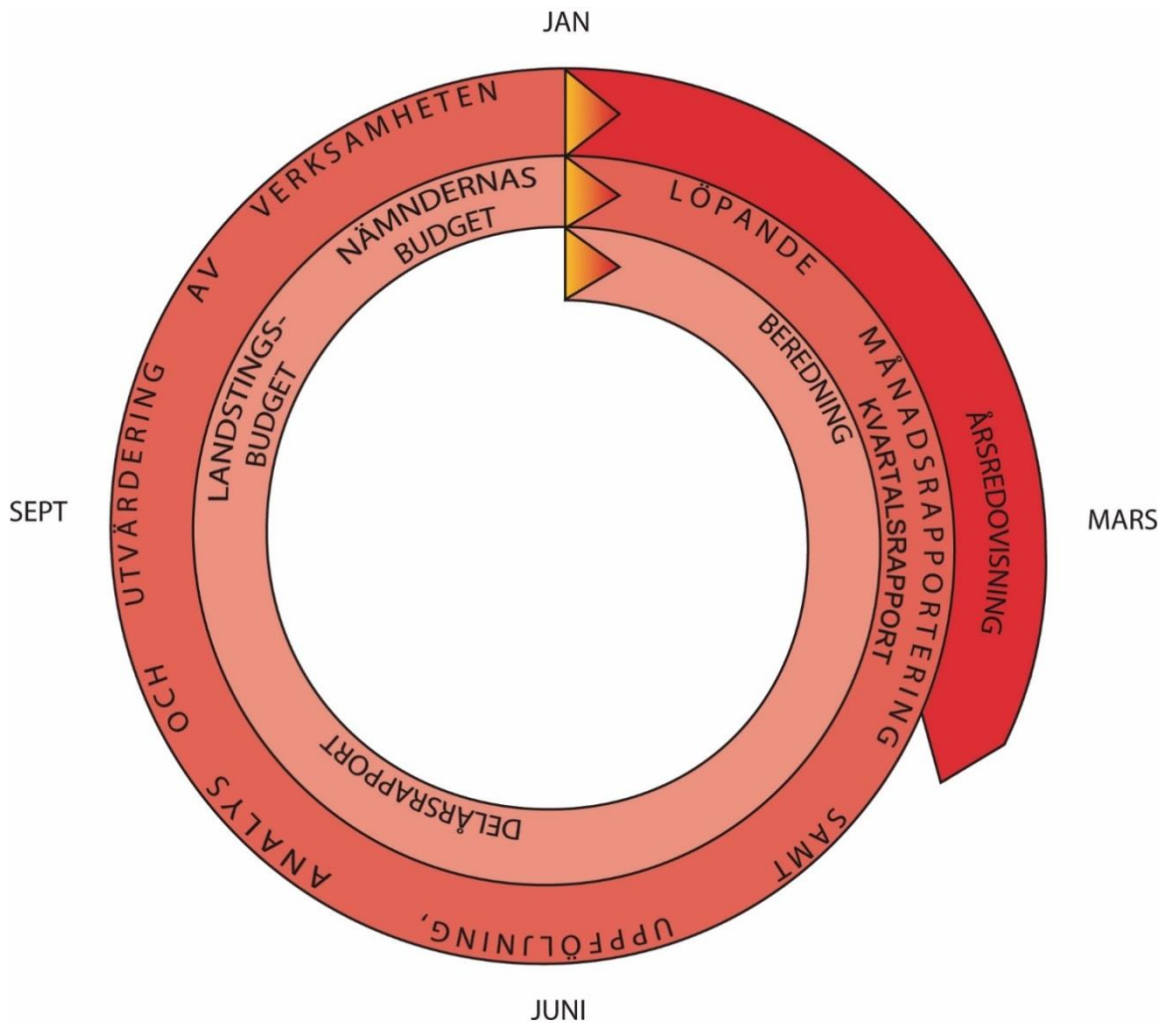
Landstinget strävar efter att även landstingets hel- respektive delägda bolag, beredningar och medlemsförbund ska återrapportera enligt styrmodellen.

Landstingets styrmodell

Planering och uppföljning

Planeringsprocessen består av arbetsmoment och dokument för styrning och uppföljning av verksamheten under ett specifikt verksamhetsår. Processen utformas i enlighet med det av landstingsfullmäktige beslutade reglementet för planering och uppföljning.

Landstingets strategiska mål

Medborgarperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget bidrar till god livskvalitet, jämlik hälsa samt en livskraftig och levande region genom verksamhet som utmärks av god kvalitet, tillgänglighet, öppenhet, respektfullhet och delaktighet i syfte att bli Sveriges friskaste län.

Personalperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget är en attraktiv arbetsgivare med kompetenta och engagerade medarbetare som deltar aktivt i utvecklingen av verksamheten.

Process- och förnyelseperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget levererar effektiva och säkra tjänster genom tydliga processer, ständiga förbättringar och samverkan.

Miljöperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget bedriver ett miljöarbete fokuserat på att minimera miljöbelastning och förebygga föroreningar genom att arbeta med prioriterade miljöaspekter.

Ekonomiperspektivet

Strategiskt mål

- Landstinget har en stark ekonomi i balans.

Landstingets övergripande indikatorer

Landstingets strategiska mål utgör tillsammans landstingets mål för god ekonomisk hushållning. Vid utvärdering av verksamheten är det en samlad bedömning av graden av måluppfyllelse av de strategiska målen som utgör grund för bedömning av god ekonomisk hushållning.

Utgångspunkten är att utfallet för nedan angivna landstingsövergripande indikatorer ska vara en del av underlaget vid värdering av måluppfyllelse för respektive perspektiv. Vid god balanserad måluppfyllelse kan god ekonomisk hushållning uppnås. Indikatorerna är övergripande och mäts ofta en gång/år. Utfallet vid uppföljningen består av senast gjorda mätning/ar.

Generellt gäller att för de indikatorer där så är möjligt ska rapporteringen vara könsuppdelad. Flera av indikatorerna presenteras i form av ett index och i dessa fall visas könsuppdelningen där så är möjligt i tillhörande statistik.

Medborgarperspektivet

- Andel patienter/brukare/resenärer/kunder som varit nöjda med landstingets tjänster
 - Målvärde: 80 % av mätningarna ska uppnå sina respektive målvärden
- Andel i olika befolkningsgrupper med ett gott självskattat hälsotillstånd
 - Målvärde: 75 %
- Andel rökare i Sörmland
 - Målvärde: Lika med eller bättre än riket (senaste mätning 11 %)

Personalperspektivet

- Hållbart medarbetarengagemang (definition enligt Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA)
 - Målvärde: 77 %
- Andel sjukfrånvarotid i relation till ordinarie arbetstid
 - Målvärde: 6,0 %

Process- och förnyelseperspektivet

- Andel patienter som fått landstingets tjänster i god tid
 - Målvärde: 100 % av mätningarna ska uppnå respektive målvärde
- Andel utvalda områden inom kvalitet som landstinget förbättrat
 - Målvärde: 80 % av de utvalda områdena/projekten ska ha uppnått planerat resultat

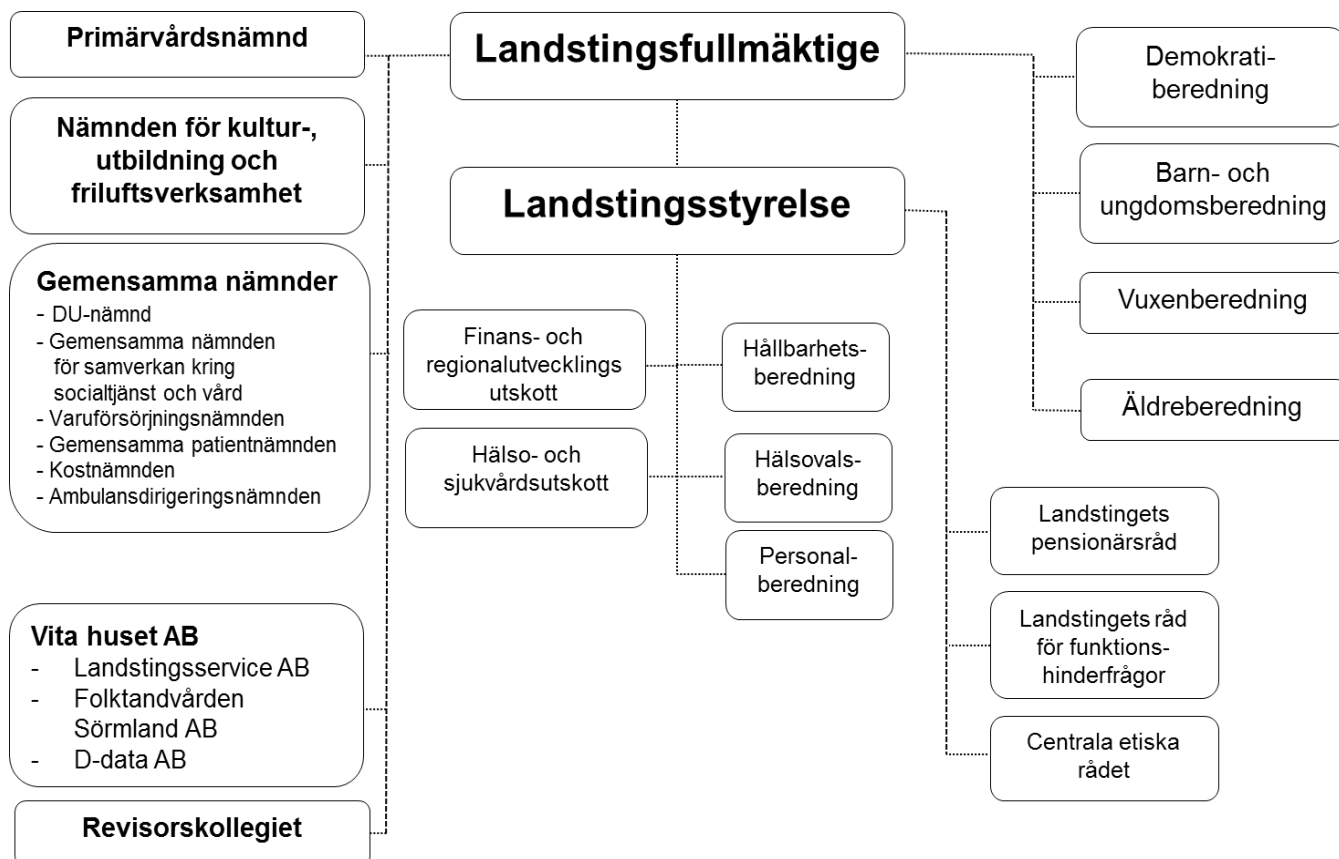
Miljöperspektivet

- Andel indikatorer i landstingets miljö- och klimatprogram som uppnår målvärdet
 - Målvärde: 100 % av miljöindikatorerna ska uppnå respektive målvärde

Ekonomiperspektivet

- Ekonomiskt resultat beräknat enligt kommunallagens krav på balans ska vara minst 0
 - Målvärde: > 0
- Ekonomiskt resultat över en fyraårsperiod
 - Målvärde: 1,0 % av skatter, utjämning och generella statsbidrag över en fyraårsperiod

Landstingets Organisation

Landstingsfullmäktige

Landstingsfullmäktige är landstingets direktvalda och högst beslutande församling. Landstingsfullmäktige väljer ledamöter till landstingsstyrelsen liksom till flera andra politiska församlingar. Landstingsfullmäktige har 71 ledamöter.

Revisionen

Landstingets revisorer har på fullmäktiges uppdrag en kontrollerande roll och ska årligen granska all verksamhet i Landstinget Sörmland. Revisorernas granskning är en del av landstingsfullmäktiges kontroll och uppföljning och ger därmed ett samlat underlag för ansvarsprövningen.

Revisionen granskar huruvida landstingets verksamhet bedrivs effektivt och ändamålsenligt, att räkenskaperna ger en rättvisande bild samt att nämndernas interna kontroll över ekonomi och verksamhet är tillfredsställande. Granskningen av landstingets olika verksamheter sker utifrån en årligen upprättad plan och resultatet redovisas för fullmäktige och berörda enheter. Revisorernas uppdrag följer av kommunallag, aktiebolagslag samt revisionsreglemente och god redovisningssed för kommunal verksamhet. I revisionsarbetet biträds landstingets förtroendevalda revisorer av externa specialister, auktoriserade revisorer och av revisionskontoret.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Föregående års budget	-4 850	-4 986	-5 130
Generell uppräknig	-136	-144	-129
Årets budgetram	-4 986	-5 130	-5 259

Landstingsfullmäktiges beredningar för demokrati och hälsa

1 januari 2015 inrättades fyra beredningar under landstingsfullmäktige kopplat till landstingets mål att bli Sveriges friskaste län 2025. Deras övergripande syfte är ökad dialog och samverkan med medborgare, patienter, brukare och anhöriggrupper kopplat till landstingets ansvarsområden kring demokrati och folkhälsa.

Landstingsfullmäktige har inrättat en demokratiberedning vilken arbetar på fullmäktiges uppdrag. Beredningen ska bereda och utveckla landstingets demokratifrågor i samverkan med befolkningen i Sörmlands län. Beredningen ska inhämta synpunkter från medborgare och ideella organisationer om demokratifrågor och möta representanter för patienter, brukare, anhöriga och invånare. Beredningen ska också utveckla arbetssätt inom landstingsfullmäktige och mellan fullmäktige och landstingets nämnder och vara remissinstans för demokratifrågor inom landstinget.

Landstingsfullmäktiges hälsoberedningar är tre till antalet och arbetar på landstingsfullmäktiges uppdrag. Beredningarna ska på ett strategiskt sätt bidra till att stärka folkhälsan i Sörmland. Beredningarnas uppdrag är att analysera och identifiera hälsoläget och vårdbehovet i länet. Beredningarna ska särskilt beakta erfarenheter av befolkningsundersökningar och patientenkäter.

Hälsoberedningarna organiserar sig i tre beredningar.

- Beredning för barn och unga, 0-17 år
- Beredning för vuxna, 18-65 år
- Beredning för äldre, 65+ år

Landstingsstyrelsen

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen är tillika hälso- och sjukvårdsnämnd och utövar därmed den övergripande planeringen av hälso- och sjukvård samt rehabilitering. Som hälso- och sjukvårdsnämnd har styrelsen vårdgivaransvar. Styrelsen är landstingets centrala arbetsgivarorgan och har ett övergripande arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar. Styrelsen företräder arbetsgivaren Landstinget Sörmland enligt lagen om medbestämmanderätt i arbetslivet och utgör centralt organ för personal-, förhandlings-, och pensionsfrågor.

Styrelsen har arbetsmiljöansvar för verksamhet inom styrelsens område.

Styrelsen ansvarar för landstingets överenskommelser/beställningar av hälso- och sjukvård inom primärvården, Folk tandvården i Sörmland AB samt privata vårdgivare och beställer servicetjänster från Sörmland Landstingsservice AB och D-data AB. Styrelsen ska ha uppsikt över landstingsverksamhet som bedrivs i sådana bolag som avses i 3 kap 17 och 18 §§ kommunallagen och sådana kommunalförbund där landstinget är medlem. Styrelsen ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 3 kap. 17, 18 och 18 a §§ är uppfyllda i fråga om sådana aktiebolag som avses i dessa bestämmelser.

Dammsdal erbjuder skola och boende för ungdomar med autismspektrum-tillstånd. Ungdomarna, i åldrarna 12-21 år, kommer från olika delar av landet och befinner sig på olika utvecklingsnivåer. Samtliga elever har stora svårigheter med tidigare skolgång och/eller i sin sociala miljö. Målet med verksamheten är att eleverna efter avslutad skolgång ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt efter sina förutsättningar. Tillsammans med eleven upprättas en individuell utvecklingsplan för boendet samt studieplan och utvecklingsplan för arbetet i skolan. Verksamheten är förlagd i Vingåker.

Styrelsen ska ha hand om den ekonomiska förvaltningen och uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på landstingets utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska även hos fullmäktige eller andra myndigheter och organ göra de framställningar styrelsen finner påkallade. Styrelsen utarbetar planeringsförutsättningar och utfärdar anvisningar till nämnderna och styrelsens förvaltning rörande

förslag till budget samt ekonomi och verksamhetsuppföljning. Styrelsen ska bereda och yttra sig över frågor som ska behandlas i landstingsfullmäktige med undantag av vad som framgår av 5 kap 29-32 §§ kommunallagen. Styrelsen har det övergripande ansvaret för säkerhets- och trygghetsarbetet i landstinget.

Styrelsen är ansvarig för det långsiktiga hållbarhetsarbetet med mänskliga rättigheter, miljö- och klimatfrågor, inköp och upphandling, folkhälsa samt sociala investeringar. Styrelsen ska besluta om tandvårdsfrågor ur ett befolkningsperspektiv.

Styrelsen är arkivmyndighet enligt arkivlagen och personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen. Styrelsen bereder också ägardirektiv till landstingets bolagskoncern samt bevakar landstingets intressen vid bolagsstämmor och andra sammanträden inom företag, stiftelser och kommunalförbund där landstinget är ägare eller medverkar på annat sätt. Ombud som utövar rösträtt vid bolagsstämma utses av landstingsfullmäktige. Styrelsen övervakar att verksamheterna bedrivs enligt gällande lagar och i enlighet med landstingets styrande dokument. Styrelsen är ytterst ansvarig för att landstingsfullmäktiges beslut verkställs.

Styrelsen utser finans- och regionalutvecklingsutskott samt hälso- och sjukvårdsutskott. Därutöver utser landstingsstyrelsen personalberedning, hälsovalsberedning samt hållbarhetsberedning. Landstingsstyrelsen inrättar i övrigt de utskott och beredningar som behövs samt beslutar om reglementen för dessa.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Verksamhetsområde			
Hälso- och sjukvård	-7 454 941	-7 658 400	-7 887 172
Regional verksamhet	-405 220	-429 839	-465 078
Ledning och stöd	-689 787	-707 493	-730 431
Årets budgetram	-8 549 948	-8 795 732	-9 082 681
Investeringsram			
- Utrustning	115 500	127 500	143 500
- Fastigheter	578 500	784 000	1 050 400
- Strategisk IT	20 000	30 000	30 000

I Landstingsstyrelsens verksamhetsplan med budget konkretiseras de förändringar som är gjorda inom nämndens verksamhet. Landstingsstyrelsen ansvarar för tre verksamhetsområden; hälso-och sjukvård, Regional verksamhet samt Ledning och stöd. Ramarna för verksamhetsområdena är preliminära och kan komma att ändras då landstingsstyrelsen har gjort sin verksamhetsplan med budget.

Landstingsstyrelsens finans- och regionalutvecklingsutskott

Utskottet arbetar på uppdrag av landstingsstyrelsen och ansvarar för att bereda frågor inom följande områden: ekonomi, investeringar, kollektivtrafik, informationsteknik, e-hälsa, regionalutveckling, sociala investeringar, strategisk ledning och styrning av byggnader, fastigheter och servicetjänster, säkerhet, kris- och katastrof samt ägarstyrning.

Vidare ansvarar utskottet för att bereda ärenden till landstingsstyrelsen som gäller verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet på ovan nämnda ansvarsområden. Utskottet ska löpande följa landstingets finansiella ställning och vid större negativa budgetavvikelser föreslå landstingsstyrelsen att vidta nödvändiga åtgärder.

Utskottet ansvarar i rollen som finansutskott för att förvalta, utveckla och verkställa landstingets finanspolicy. Finans- och regionalutvecklingsutskottets ledamöter utgör krisledningsnämnd.

Hälso- och sjukvårdsutskottet

Hälso- och sjukvårdsutskottet arbetar på uppdrag av landstingsstyrelsen. Hälso- och sjukvårdsutskottet ska följa och bereda frågor inom hälso- och sjukvård, rehabilitering, medicinsk service och rättspsykiatri, förutom primärvård.

Inom dessa verksamheter ansvarar utskottet för de uppgifter och fattar de beslut som landstingsstyrelsen väljer att delegera till utskottet.

Utskottet ansvarar för uppföljning av verksamheterna och för medborgar- och patientdialoger inom utskottets verksamhetsområden.

Vidare har utskottet ansvar för att bereda ärenden till landstingsstyrelsen som gäller verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet på ovan nämnda ansvarsområden.

Personalberedning

Beredningen arbetar på landstingsstyrelsens uppdrag. Beredningen ansvarar för att bereda ärenden rörande strategiska personalfrågor och övergripande förhandlingsfrågor. Beredningen ska bereda interna jämställdhets-, jämlikhets- och integrationsfrågor, det vill säga sådana frågor som rör landstingets egna arbetsplatser. Personalberedningen har ett särskilt ansvar för landstingets strategiska personal- och kompetensförsörjning, forskning- och utveckling samt innovationsfrågor.

Hälsovalsberedning

Beredningen arbetar på landstingsstyrelsens uppdrag. Beredningen ska bereda förslag på ärenden till landstingsstyrelsen som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet inom hälsoval inklusive tandvården. I sitt arbete ska beredningen följa utvecklingen inom hälsoval och bereda förslag till regelbok och förslag till godkännande av leverantörer. Detsamma gäller tandvårdens ärenden. Beredningen ska även bereda och följa upp ärenden som rör privata vårdgivare upphandlade enligt lagen om offentlig upphandling samt sådana som ersätts enligt nationell taxa respektive vårdavtal.

Beredningen ska särskilt beakta och tillvarata erfarenheter och kunskaper hos såväl offentliga som privata vårdgivare. Vägledande i beredningens arbete ska vara att stimulera kontinuerliga kontakter och samråd mellan ovan nämnda aktörer samt förbättra patientmedverkan och patientinflytande inom Hälsovals verksamhet.

Hållbarhetsberedning

Beredningen arbetar på landstingsstyrelsens uppdrag. Beredningen ansvarar för att bereda ärenden till landstingsstyrelsen kring det långsiktiga hållbarhetsarbetet med mänskliga rättigheter, miljö- och klimatfrågor, inköp och upphandling samt folkhälsa. Beredningen ska även följa upp och utvärdera beslutade ärenden inom ovan nämnda områden.

Nämnden för primärvård

Nämnden har vårdgivaransvar för drift och utförande av primärvård i egen regi inom ramen för vårdvalssystemet. Den Sörmländska primärvården följs upp av Hälsovalsberedningen, som sorterar under Landstingsstyrelsen.

Därutöver ska nämnden

- Utveckla verksamheten inom ramen för sina uppdrag
- Göra inköp inom ramen för sina uppdrag
- Ansvara för medborgar- och brukardialoger inom sitt verksamhetsområde

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Disponering av eget kapital	-5 000	-5 000	0
Investeringsram			
- Utrustning	1 800	1 800	1 800

Disponering av eget kapital beviljas under förutsättning att eget kapital finns tillgängligt inom nämnden. Under 2018-2019 har Primärvårdsnämnden ett behov av att disponera eget kapital som ska gå till rekrytering och övriga gemensamma satsningar.

Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet

Nämnden för kultur, utbildnings- och friluftsverksamhet ansvarar för den kultur- och utbildningsinsats som bedrivs inom landstinget samt verksamheterna inom Sörmlands Naturbruk med Nynäs slott.

Verksamheterna inom nämndens ansvarsområde styrs av och ska anpassas till såväl landstingets mål och uppdrag, som till statliga mål och uppdragsregleringar.

Folkhögskolorna behöver ta hänsyn till folkbildningsförordningen och de folkbildningspolitiska nationella målen och de regelverk som fastställs av Folkbildningsrådet. Naturbruksgymnasiet styrs av Skollagen gällande gymnasieförordning och Skolverkets föreskrifter.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Föregående års budget	-111 933	-127 067	-126 636
Generell uppräknings	-3 134	-3 569	-3 166
Sörmlands museum	-6 000		
Sörmlandsmodellen	-2 000		
Disponering av eget kapital	-4 000	4 000	
Årets budgetram	-127 067	-126 636	-129 802
Investeringsram			
- Utrustning	27 900	7 000	6 200

Nämnden har rätt att disponera eget kapital under 2018 för Sörmlands museum. Disponering av eget kapital beviljas under förutsättning att eget kapital finns tillgängligt inom nämnden.

Ett viktigt område är vidareutvecklingen av Sörmlandsmodellen som ger barn/ungdomar 5-15 år två scenkonstupplevelser per år.

Sörmlands museums verksamhet utvecklas genom byggnationen av en museibyggnad som utgör ett samlat regionalt centrum med möjlighet till bland annat utställningar, produktion av utställningar för länet som helhet samt öppna magasin för föremål och övriga samlingar.

Bidrag till folkhögskolor

Bidraget till landstingets folkhögskolor har tidigare bestått av två delar. En fast ersättning inom nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhets ram samt en ersättning per elevvecka som reglerats inom landstingsstyrelsens ram i samband med bokslutet. Det senare beloppet, som haft relativt liten variation över åren, lades fr. o. m 2017 in i nämndens totala ram. Huvudmannabidragets andel av respektive landstingsskolas totala bidrag tydliggörs i nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhets beslut om fördelning av medel.

Gemensamma nämnder - Samrådsorgan

Gemensamma nämnder

Gemensam nämnd för samverkan mellan Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland, DU-nämnd

Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland har en gemensam nämnd för samverkansfrågor, DU-nämnd. Till nämnden hör ett utskott för de båda landstingens inköpsverksamhet. Landstinget Sörmland är värmlandsting och den gemensamma nämnden ingår i detta landstings organisation. Landstingets styrmodell tillämpas endast avseende upphandlingsverksamheten.

Nämnden har följande uppgifter:

- Samverka i strategiska frågor kring utvecklingen av landstingens regionala samarbete
- Vara beredningsorgan för ärenden till de gemensamma styrelsesammanträdena med de båda landstingen
- Att stimulera till och föreslå utveckling av samverkansområden mellan de båda landstingen
- Att stimulera till avtalssamverkan samt följa redan etablerad samverkan mellan landstingen
- Att ansvara för all upphandlings- och inköpsverksamhet, exklusive den upphandling av förbrukningsvaror som utförs av den gemensamma varuförsörjningsnämnden, för de båda landstingen
- Utse ledamöter till DU-nämndens inköpsutskott
- Ytterligare uppgifter kan tillkomma efter beslut i respektive landsting

Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård

Enligt särskild överenskommelse mellan Landstinget Sörmland och samtliga länets primärkommuner har en gemensam nämnd för vård, omsorg och hjälpmedel i Sörmland bildats 2011. Sedan 2015 har nämnden fördjupat ansvar kring socialtjänstfrågor och delar av hälso- och sjukvården. Landstinget Sörmland är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i landstingets organisation. Landstinget representeras av 6 ledamöter och 6 ersättare.

Nämnden ansvarar för:

- Att tillhandahålla individuella hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning
- Forskning och utveckling avseende socialtjänst och hälso- och sjukvårdsfrågor inom Sörmland – FoUis
- Vård- och omsorgscollege på regional nivå

Vad gäller hjälpmedel är nämndens uppgift att trygga en god, effektiv och lättillgänglig hjälpmedelsförsörjning för invånarna i landstinget och kommunerna. Nämnden har vårdgivaransvar för den vård som ges vid Hjälpmedelscentralen.

Nämnden ska vidare ansvara för att följa upp och föreslå utveckling av samverkansmöjligheter till huvudmännen inom följande vård-, omsorgs- och hälso- och sjukvårdsverksamheter, som riktar sig till huvudmän med gemensamma brukargrupper:

- Äldre
- Den kommunaliserade hemsjukvården
- Barn- och unga som behöver särskilt stöd
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med psykisk ohälsa och sjukdom
- Riskbruk, missbruks- och beroendevård
- Projekt/utvecklingsarbete som bedrivs med stöd av statliga medel och som kräver regional överenskommelse

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Investeringsram			
- Hjälpmedel, landstinget	29 600	29 900	31 200
- Hjälpmedel, kommunala	12 400	12 800	13 000
- Utrustning	1 500	1 500	1 500

Patientnämnden

Patientnämnden, som är gemensam för landstinget och länets nio kommuner, ingår i Landstingets Sörmlands politiska organisation. Dess uppgift är att stödja och hjälpa patienter inom hälso- och sjukvården, som bedrivs av landsting eller kommun, samt enligt avtal med dessa, den allmänna omvårdnad som ges enligt socialtjänstlagen i samband med hälso- och sjukvård samt tandvård enligt tandvårdslagen som bedrivs av landsting.

Patientnämnden handhar även rekrytering, utbildning och förordnanden av stödpersoner till patienter som vårdas enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT), lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV) samt enligt smittskyddslagen.

Ekonomiska förutsättningar

Tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Föregående års budget	-3 337	-3 430	-3 530
Generell uppräknig	-93	-100	-88
Årets budgetram	-3 430	-3 530	-3 618

Samverkansnämnden Uppsala-Örebro

Syftet med samverkansnämndens arbete är att stödja de samverkande landstingen att fullgöra sin uppgift genom att:

- Identifiera/analysera problemställningar
- Skapa arenor för samverkan
- Initiera aktiviteter

Målet är att åstadkomma mervärde genom samverkan som ska leda till:

- Likartade förutsättningar för medborgaren vad gäller tillgång till hälso- och sjukvården oavsett sjukvårdshuvudman
- Kvalitetshöjningar/bättre resursutnyttjande inom den sjukvård som produceras inom regionen

Samverkansnämnden för Uppsala-Örebro består av ledamöter från landstingen/regionerna i Sörmland, Dalarna, Värmland, Örebro, Gävleborg, Västmanland och Uppsala.

Varuförsörjningsnämnden

Nämndens uppgift är att ansvara för den gemensamma varuförsörjningen av förbrukningsvaror till hälso- och sjukvården, inklusive tandvården, i landstingen i Dalarna, Västmanland, Sörmland och Örebro län. Organisatoriskt har nämnden sin hemvist inom landstinget i Uppsala.

Kostnämnden

Region Uppsala, Landstinget Sörmland och Region Västmanland har inrättat en gemensam kostnämnd. Region Västmanland är värd för nämnden och nämnden ingår i dess organisation. Nämnden ansvarar för produktion och leverans av kvalitativ god och näringsriktig patientmat till ett konkurrenskraftigt pris för Akademiska sjukhuset, Nyköpings lasarett och Västmanlands sjukhus.

Ambulansdirigeringsnämnden

Landstinget i Sörmland har från september 2017 anslutit sig till den gemensamma ambulansdirigeringsnämnden tillsammans med Region Västmanland och Region Uppsala. Nämnden, som ingår i Region Västmanlands organisation som benämns sjukvårdens larmcentral. Sjukvårdens larmcentral består av en ambulansdirigeringsenhet inom varje län. Parterna ska samordna och effektivisera verksamheten inom ramen för organisationen.

Samrådsorgan

Landstingets råd för funktionshindersfrågor

Landstingets råd för funktionshindersfrågor är ett samrådsorgan mellan handikapporganisationerna i länet och landstingets förtroendevalda. I rådet finns också tjänstemän från Landstinget Sörmland.

Rådet fungerar som mötesplats för information, diskussion och dialog kring aktuella frågor som rör landstingets verksamheter. Parterna arbetar gemensamt och i sina organisationer med att sprida kunskap och information samt skapa kanaler för att lyfta frågor i dialogen mellan medborgare och politiker.

Landstinget representeras av tre ledamöter och tre ersättare, vilka utses av landstingsstyrelsen.

Landstingets pensionärsråd

Landstingets pensionärsråd är ett samrådsorgan mellan pensionärsorganisationerna i länet (distriktsorganisationer) och landstingets förtroendevalda. Rådet fungerar som mötesplats för information, diskussion och dialog kring aktuella frågor inom landstingets verksamheter.

Genom rådet kan landstinget på ett tidigt stadium informera pensionärerna om planerad verksamhet som berör denna grupp. Pensionärerna har genom rådet även möjlighet att på motsvarande sätt föra fram synpunkter och krav på olika verksamheter.

Landstinget representeras av tre ledamöter och tre ersättare, vilka utses av landstingsstyrelsen.

Samkultur Sörmland

Samkultur Sörmland är en regional samverkansgrupp som ska verka för att utveckla kulturlivet i hela länet genom dialog och samråd. Målet är att föra kulturen närmare medborgarna. Samrådet ger förutsättningar för ett ökat regionalt inflytande och ansvar i arbetet med Kultursamverkansmodellen.

Till samrådet utses en ledamot och en ersättare per kommun och landstinget representeras av ordförande och 2:e vice ordförande i Nämnden för kultur, utbildning och friluftsverksamhet. Ledamöterna utses av respektive kommunstyrelse/landstingsstyrelsen. Ordförande i samverkansgruppen utses av landstinget.

Bolag och förbund

Kollektivtrafikmyndigheten

Enligt kollektivtrafiklagen ska en kollektivtrafikmyndighet finnas i respektive län. I Sörmland organiseras myndigheten i form av ett kommunalförbund. Myndigheten äger i sin tur Länstrafiken Sörmland AB. Bolaget bedriver för myndighetens räkning kollektivtrafik.

Regionförbundet Sörmland

Regionförbundet Sörmland arbetar i huvudsak med områdena infrastruktur och kommunikationer, näringslivsutveckling och kompetensutveckling. Internationalisering, hållbar utveckling och ungdomsfrågor är perspektiv som ska genomsyra alla områden.

På uppdrag av landstinget ansvarar Regionförbundet Sörmland även för regionala turismfrågor samt för ALMI Företagspartner Sörmland. ALMI:s uppdrag är att främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag samt stimulera nyföretagandet i syfte att skapa tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv. Medlemmar i Regionförbundet Sörmland är landstinget och länets samtliga kommuner.

Samordningsförbundet RAR

Samordningsförbundet RAR (Rehabilitera och Aktivera med gemensamma Resurser) har till uppgift att besluta om stöd och riktlinjer för den finansiella samordningen, stödja verksamhet mellan samverkansparterna, finansiera insatser som avser individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser, besluta på vilket sätt de medel som står till förfogande för finansiell samordning ska användas, svara för uppföljning och utvärdering av rehabiliteringsinsatserna samt upprätta budget och årsredovisning för den finansiella samordningen.

Medlemmar i Samordningsförbundet RAR är landstinget, försäkringskassan, länsarbetsnämnden och länets samtliga kommuner.

Mälardalsrådet

Mälardalsrådet är en ideell och politiskt styrd organisation vars syfte är att arbeta för en internationellt konkurrenskraftig och hållbar storstadsregion som är attraktiv att leva och verka i. Organisationens medlemmar utgörs av kommuner och landsting i Stockholm-Mälarenregionen och fungerar som ett råd för samverkan mellan politik, näringsliv och akademi.

Mälardalsrådet driver processer inom tre områden:

- Infrastruktur och kommunikationer
- Kunskaps- och kompetensförsörjning
- Internationell benchmarking

Mälardalsrådet organiserar fyra utskott vilka fungerar som storregionala mötesplatser inom respektive verksamhetsområde – Kultur, Näringsliv- och FoU, Miljö och Planering- och trafik.

Ägardirektiv 2018-2020

Ägardirektiv 2018-2020 för Vita Huset i Nyköping AB

Vita Huset i Nyköping AB är moderbolag för Landstinget Sörmlands bolagskoncern. Koncernen är en del av den totala landstingsverksamheten. I landstingets bolagspolicy och grundläggande ägardirektiv, beslutade i landstingsfullmäktige den 29 april 2014, § 47, finns allmänna riktlinjer för landstingets bolag som Bolaget har att följa utöver dessa ägardirektiv.

Syftet med Bolagets verksamhet

Ändamålet med Bolagets verksamhet är att skapa nytta och värden för kunden, samhället och ägaren, direkt och indirekt, genom att tillsammans med dotterbolagen ta ett hållbart samhällsansvar och utveckla bolagens verksamhet på ett värdeskapande sätt, leda och samordna bolagen samt initiera och driva särskilda projekt i syfte att utveckla landstingets bolagsverksamhet.

Inriktning och omfattning av verksamheten

Bolaget ska som moderbolag äga och förvalta aktier i Landstinget Sörmlands helägda bolag. Bolaget ska verka värdeskapande för ägaren och utveckla styr- och samverkansformer inom bolagskoncernen och mellan landstinget och bolagen. Utvecklingsinsatserna ska även innefatta utbildning för styrelserna och företagsledningarna.

Bolaget ska även ta ansvar och verka värdeskapande för samhället utifrån ett långsiktigt hållbart samhällsansvar inom bolagskoncernen. Landstinget Sörmland har under 2017 antagit policy för Hållbar Utveckling vilken även gäller de helägda bolagen i likhet med övriga policys. Policyn knyter an till gällande lagstiftning och andra övergripande styrdokument som till exempel FN:s deklarationer om de mänskliga rättigheterna, Agenda 2030, CEMR-deklarationen, Nationella strategin för genomförandet av funktionshinderspolitiken, Nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, de svenska miljömålen samt de svenska folkhälsomålen. Nuvarande HBT-policy, integrationsstrategi, miljöpolicy, jämställdhetspolicy och funktionsnedsättningspolicy upphör att gälla.

Policyn för Hållbar Utveckling anger tre hållbarhetsdimensioner enligt nedan:

Ekonomiskt ansvarstagande

För bolagskoncernen innebär den ekonomiska hållbarhetsdimensionen följande huvuddrag att:

- Utifrån beslutat utbud organisera och bedriva verksamheten med kvalitetsfokus så att produktionsresurser används effektivt.
- Kostnadseffektivt säkra de resurser som används i produktion och leverans.
- Agera långsiktigt och ansvarsfullt vid investeringsbeslut.

Bolaget ska styra och följa upp att bolagskoncernen håller en långsiktigt hållbar ekonomi i balans samt att bolagen tillämpar god affärsetik genom att följa Landstingets policys kring arbetsförhållanden, säkerhet och produktansvar samt ställer motsvarande krav på underleverantörer.

Miljömässigt ansvarstagande

Bolaget ska styra och följa upp att bolagen i koncernen följer landstingets miljöpolicy och verkar för att uppnå målen i landstingets miljö- och klimatprogram.

Socialt ansvarstagande

Bolagens sociala ansvarstagande är såväl internt som externt. Moderbolaget ska verka för att koncernens bolag har en god intern arbetsmiljö och jämställdhet. Detta ska ske genom systematiskt arbetsmiljöarbete och arbete med jämställdhets- och mångfaldsplaner där de mänskliga rättigheterna säkerställs i praktiken, och omfattar alla människor på lika villkor – oavsett kön, utbildnings- och inkomstnivå, social status, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, bostadsort, sexuell läggning, könsöverskridande identitet och uttryck, ålder och funktionsnedsättning.

Moderbolaget ska verka för att tillhandahålla plats för arbetsplatsförlagd lärande (APL), extratjänster, traineejobb samt arbete för personer med funktionsnedsättning, med målet att återskoppla i vilken omfattning stadigvarande platser kan tillhandahållas.

Bolaget ska följa den styrmodell som landstinget tillämpar, vilket för närvarande är balanserad styrning. Landstinget fastställer övergripande strategiska mål utifrån följande fem perspektiv: medborgare, personal, process och förnyelse, miljö samt ekonomi. Bolaget ska utifrån sitt ansvarsområde styra och följa upp verksamheten utifrån landstingets perspektiv och strategiska mål.

Kapitalförsörjning

Bolagets aktiekapital är 20 mnkr inklusive reservfond. Det egna kapitalet ska vara minst 20 mnkr. Bolagets kapitalbehov i övrigt ska tillgodoses genom att Bolaget på avtalade villkor ingår i landstingets koncernkontosystem. Bolaget ska ej räkna med ytterligare kapitaltillskott från Ägaren.

Finansiella mål

Koncernen ska uppvisa ett positivt rörelseresultat. Till Bolaget ska Folktandvården i Sörmland AB, Sörmland Landstingsservice AB och D-data AB lämna koncernbidrag motsvarande moderbolagets löpande utgifter. För bolagets soliditet är målsättningen 90 %. Moderbolaget ska i första hand stärka det egna kapitalet i bolagskoncernen genom omfördelning inom bolagskoncernen och inom givna ramar. Därefter utdelas tillgängligt fritt kapital till Ägaren.

Verksamhetsdirektiv

Med koppling till ägardirektiven till de helägda bolagen får landstingsstyrelsen i uppdrag att se över verksamhetsdirektiv till bolagens motpart/beställare för facility management (FM)-tjänster, IT och tandvård, som förtydligar styrprinciper kring uppdraget. Direktiven ska ersätta aktuella dokument som anger styrprinciper för parterna.

Övrigt

Bolaget ska upprätta årshjul innehållande bolagskoncernens plan för rapportering, möten, beslutsärenden och övriga större bolagsgemensamma planer.

Bolagets köp av tjänster från Landstinget Sörmland regleras genom avtal.

Punkt 3 i det grundläggande ägardirektivet som avser landstingets samtliga helägda bolag berör koncernnyttan och samordningsområden. I förlängningen innebär samordningen även brukande av gemensamma system, landstingsövergripande processer och förvaltningsmodeller som exempelvis förvaltningsmodell för IT (pm3). Om nackdelar kan uppstå för det enskilda bolaget ska samråd ske mellan bolagets styrelse och landstingsstyrelsen. System som betecknas som landstingsgemensamma är:

- Personaladministrativt system
- Ekonomisystem
- Katalogsystem (ekS)
- Beslutsstödssystem (BORIS)

- Planerings- och uppföljningsverktyg (PLUSS)
- System för avvikelserapportering
- Landstingets intranät och ledningssystem
- Med flera

Ägardirektiv till dotterbolagen

- Bolaget ska till dotterbolagen ange ett treårigt ägardirektiv för 2018-2020. Direktiven revideras årligen.
- Bolaget ska till dotterbolagen ange direktiv om bolagens ändamål, verksamhetsinriktning, kapitalförsörjning samt finansiella mål där hållbart samhällsansvar ska ingå.
- Bolaget ska till dotterbolagen efterfråga aktiviteter som verkar samhällsförbättrande inom exempelvis arbetsmarknadsområdet genom att bland annat verka för att ge människor med särskilda sociala behov möjlighet till arbete. Konkret ska moderbolaget ge direktiv om verksamhetsaktivitet som innebär att se över möjligheter till att tillhandahålla plats för arbetsplatsförlagd lärande (APL), extratjänster, traineejobb samt arbete för personer med funktionsnedsättning, med målet att återrapportera i vilken omfattning stadigvarande platser kan tillhandahållas.
- Styrelsen i bolaget ska vid årets slut genom bolagens årsredovisningar, med ledamöternas underskrift, intyga att bolaget verkat inom ramen för fastställt ändamål.
- Bolaget ska verka för transparens och uppföljning av kvalitetsutvecklingen i dotterbolagen, samt bolagsgemensamma nyckeltal/indikatorer.
- Bolaget ska till dotterbolagen lämna direktiv om att tillförsäkra sig möjligheterna att kontrollera och följa upp verksamheter som lämnas ut till privata utförare. Bolaget ska vidare följa upp att direktivet efterlevs av dotterbolagen. Landstinget Sörmlands program för uppföljning av externa vårdgivare ska följas.

Folktandvården i Sörmland AB

Till Folktandvården ska följande specifika direktiv anges:

- Bolaget ska enligt anvisningar lämna en separat ekonomisk redovisning per verksamhetsgren enligt den gemensamma modell som huvudmännen tagit fram
- Direktiv om utdelning till moderbolaget ska anges.

Sörmland Landstingsservice AB

Moderbolaget ska främja partnerskap mellan dotterbolaget och berörda verksamheter inom Landstinget Sörmland och att gemensamma mål sätts inom respektive verksamhetsområde samt genom ägardirektiv partnerskapets innebörd.

Till Landstingsservice ska följande specifika direktiv anges:

- Bolaget ska följa fastställda övergripande direktiv för Landstinget Sörmlands FM-enhet och Sörmland Landstingsservice AB. Bolagets roll, mandat och ansvar i den med beställaren gemensamma verksamheten ska vara på taktisk och operativ nivå, det vill säga hur leveransen sker.
- Bolaget ska erbjuda kostnadseffektiva priser till beställaren och ej driva verksamheten i vinstsyfte. Bolagets kostnader ska redovisas transparent för beställaren. Priser för tjänster/produkter som säljs till landstinget fastställs i förhandling med landstingets FM enhet och ska följa aktuell prismodell. Utformningen av nuvarande prismodell har setts över tillsammans med landstingets ekonomistab. Delar av den nya prismodellen som i ökad grad bygger på abonnemang implementeras från och med verksamhetsåret 2018.
- Bolaget ska utifrån sin roll och brukarens behov, tillsammans med beställaren, bidra till gemensamma mål och följa beställarens strategi.
- Bolaget ska verka värdeskapande för brukaren och samhällsnyttan.

- Bolaget ska utgöra del av beställarens verksamhet avseende kris- och katastrofberedskap.

D-data AB

Moderbolaget ska främja partnerskap mellan dotterbolaget och berörda verksamheter inom Landstinget Sörmland och att gemensamma mål sätts inom respektive verksamhetsområde samt genom ägardirektiv partnerskapets innebörd.

Till D-data AB ska följande specifika direktiv anges:

- Bolaget ska verka värdeskapande för brukaren och samhällsnyttan.
- Bolaget ska erbjuda kostnadseffektiva priser till beställaren och ej driva verksamheten i vinstsyfte. Bolagets kostnader ska redovisas transparent för beställaren. För tjänster/produkter som säljs till landstinget ska priser fastställas i förhandling med landstingets enhet för strategisk IT och eHälsa och följa aktuell prismodell. Utformningen av nuvarande prismodell ska ses över tillsammans med landstingets ekonomistab och enheten för strategisk IT och eHälsa.
- Bolagets roll, mandat och ansvar i den med beställaren gemensamma verksamheten ska vara på taktisk och operativ nivå, det vill säga hur leveransen sker.
- Bolaget ska utifrån sin roll och brukarens behov, tillsammans med beställaren, bidra till gemensamma mål och följa beställarens strategi.
- Bolaget ska hantera direktiv inom IT-säkerhetsområdet samt utgöra del av beställarens verksamhet avseende kris- och katastrofberedskap.

Ekonomiska förutsättningar

Landstingets ekonomi

Landstingets huvudsakliga intäkter utgörs av skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning och generella statsbidrag. Förutom att täcka löpande kostnadsutveckling och göra vissa förstärkningar i verksamheten är utgångspunkten att konsolidera landstingets ekonomi för att klara kommande kostnadsökningar. Det är viktigt att kontinuerligt arbeta med effektiviseringar och verksamhetsutveckling för att uppnå ett effektivt resursutnyttjande.

I de ekonomiska förutsättningarna är hänsyn inte taget till en framtida regionbildning. Enbart Landstinget Sörmlands räkenskaper och förutsättningar innefattas i detta dokument.

Intäkter

Landstingets skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag ökar 2018 med 352 mnkr eller 4,2 % jämfört med budget för 2017. Den beräknade utvecklingen av dessa intäktsposter framgår nedan.

Mnkr	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Skatteintäkter	5 978,8	6 208,4	6 407,9	6 638,2	6 890,4
Inkomst och kostnadsutjämning	1 287,5	1 410,5	1 529,6	1 626,7	1 717,2
Generella statsbidrag	805,0	807,2	840,7	821,4	805,5
Summa skatter och statsbidrag	8 071,3	8 426,1	8 778,2	9 086,3	9 413,1
Intäktsutveckling, %	5,8	4,4	4,2	3,5	3,6

Skatteintäkter

För att finansiera landstingets uppgifter betalar sörmlänningarna landstingsskatt. Landstingets utdebitering uppgår till 10,77 kronor per beskattningsbar hundralapp, vilket är oförändrad nivå jämfört med 2017. Landstingets skatteintäkter bygger på de planeringsförutsättningar som Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) publicerade den 28 september 2017.

Kommunalekonomisk utjämning

Genom systemet med kommunalekonomisk utjämning utjämnas skillnader i skattekraft mellan landstingen. Dessutom utjämnas de skillnader i kostnader som landstingen har till följd av skillnader i åldersstruktur, geografiska förhållanden och socioekonomiska faktorer. I Mål och budget har inarbetats en preliminär beräkning av inkomst- och kostnadsutjämningen för 2018-2020. För Landstinget Sörmland ökar den kommunalekonomiska utjämningen med 120 mnkr jämfört med budget 2017, vilket är ökning med 8,4 %. I ökningen ingår de generella tillskott som aviserats i budgetpropositionen 2018.

Generella statsbidrag

De generella statsbidrag som landstinget erhåller är bidrag som kan användas till valfria ändamål och betraktas som en del av den totala finansieringen. De statsbidrag som ingår i denna post i år är statsbidraget för läkemedel och delar av de så kallade välfärds miljarderna.

Riktade statsbidrag

De riktade statsbidrag som landstinget erhåller är vikta för ett specifikt ändamål och regleras i överenskommelser mellan staten och SKL. I många fall finns en prestation kopplat till utbetalning av statsbidraget. En del av de nyheter som aviserats inom kategorin särskilda statsbidrag beskrivs nedan.

Utöver professionsmiljarden föreslås ett tillskott på två miljarder kronor för att stödja landstingen i arbetet med att ge goda förutsättningar för sjukvårdens medarbetare. Satsningen ska användas för att förbättra personalsituationen och utveckla vårdens verksamheter. Satsningen kan nyttjas för att stärka det strategiska utvecklingsarbetet i hälso- och sjukvården. För Landstinget Sörmland uppskattas statsbidraget innebära cirka 54 mnkr.

Ett föreslaget tillskott är den så kallade patientmiljarden. Patientmiljarden ska under perioden 2018-2021 stödja att rätt vård ges i rätt tid. Genom patientmiljarden ska köerna i primärvården kortas och samordningen mellan olika delar av vården förbättras, samtidigt som den medicinska kvaliteten bibehålls. I praktiken handlar det om att stimulera sjukvården att erbjuda förändrade öppettider, nya och utvecklade arbetssätt, rekrytering av personal och digitala kontaktvägar för patienterna. Patientmiljarden ska också stimulera landstingen att införa patientkontrakt. För Landstinget Sörmland uppskattas statsbidraget innebära cirka 28 mnkr.

Det finns ett stort behov av att vidga satsningen inom psykiatri och psykisk hälsa. Därför föreslås en förstärkning av arbetet. Förstärkningen uppskattas för Landstinget Sörmlands del innebära ytterligare cirka 26 mnkr under perioden 2018-2020. Tidigare finns en satsning inom området som kvarstår till och med 2018.

Ytterligare medel föreslås till förlossningsvården och kvinnors hälsa 2018-2022. Medlen ska framförallt gå till att förstärka personaltätheten och att förbättra arbetsmiljön. Medel inom satsningen får även användas för insatser inom neonatalvården. För Landstinget Sörmland uppskattas tillskottet innebära cirka 26 mnkr. Inom området finns gamla satsningar som kvarstår till och med 2018.

Medel avsätts för ökad tillgänglighet i barnhälsovården. Medlen ska användas för grupper som har sämre hälsa och tandhälsa, samt för att förstärka arbetet med information och kommunikation om vaccinationer. För Landstinget Sörmland uppskattas tillskottet innebära cirka 3,9 mnkr.

Vad gäller de riktade statsbidragen ska det utredas hur fördelningsgrunderna kommer att se ut och därmed vilka ekonomiska konsekvenser det får för Landstinget Sörmland i detalj. De uppskattade tillskotten inom riktade statsbidrag är inarbetade i budgeten både som intäkt och kostnad. Då överenskommelser sluts mellan Sveriges kommuner och landsting och staten så justeras beloppen vid behov.

Patientavgifter

Sluten vård

Avgift för sluten vård är 100 kr per dygn.

Barn och ungdomar

Hälso- och sjukvård, inklusive vaccinationskostnad TBE, är avgiftsfri för barn och ungdomar i Landstinget Sörmland till och med det år patienten fyller 19 år. När barn och ungdomar erhåller vård utanför länet och vårdlandstinget tar ut en patientavgift för barn, är det möjligt att få avgiften återbetald av Landstinget Sörmland.

85-åringar och äldre

För personer som är 85 år eller äldre är avgiften inom öppenvård 0 kr.

Transport av avlidna

Avgiften för transport av avlidna inom länet tas bort från och med årsskiftet 2017/18. Detta gäller för avlidna folkbokförda i Södermanlands län och när transporten utförs av upphandlad begravningsbyrå.

Manlig och kvinnlig sterilisering

Avgiften för manlig och kvinnlig sterilisering sänks till 400 kr från och med årsskiftet.

Uppskjuten vård

Patienten har rätt till ersättning för förlorad arbetsinkomst samt utlägg för resa om patienten får sin planerade vård uppskjuten av skäl som landstinget förorsakat.

Högekostnadsskydd

För 2018 är beloppet för högekostnadsskydd för hälso- och sjukvård 1 100 kronor, vilket innebär att patienten aldrig betalar mera än det maxbeloppet under en 12-månadersperiod för frikortsberättigad vård och behandling.

Patientavgifter (kr)	
Besök inom primärvård*	0
Besök inom primärvård, jourtid	400
Besök inom specialistsjukvård**	400
Besök medicinsk service	0
Riktade hälsokontroller/hälsofrämjande program	0
Ambulansvård/ambulanstransport	400
Hembesök SSIH/Mobilt team	0
Uteblivet, ej avbokad besök, primärvård	300
Uteblivet, ej avbokad besök, specialistsjukvård/ primärvård jourtid	450

* inklusive privata allmänläkare, fysioterapeuter, kiropraktorer, naprapater, psykoterapeuter som Landstinget Sörmland har avtal med alternativt regleras enligt nationell taxa

**inklusive privata specialistmottagningar som Landstinget Sörmland har avtal med alternativt regleras enligt nationell taxa

Övriga förutsättningar

Löne- och prisutveckling

För inflationsuppräknning av de ekonomiska ramarna används index landstingsprisindex med kvalitetsjusterade löner (LPIK) inklusive läkemedel enligt SKL:s planeringsförutsättningar den 17 augusti 2017. I LPIK inklusive läkemedel påverkar varken förskjutning i yrkessammansättning eller ålderssammansättning lönepriset. Landstingets budgeterade kostnad för verksamheten, inklusive bidrag till organisationer, har uppräknats med 2,8 % för 2018, 2,9 % för 2019 och 2,5 % för 2020. Uppräknningen ska täcka pris- och personalkostnadsökningar.

Kostnadsreducerande åtgärder

Organisationen måste kontinuerligt arbeta med effektiviseringar och verksamhetsförändringar. Utgångspunkten är dock att en viss del ska kunna återinvesteras i verksamheten. För kommande år har förutsatts att landstingsdirektörens staber och verksamhets- och ledningsservice ska genomföra effektiviseringar motsvarande 1 % per år.

Hälso- och sjukvården förutsätts hålla sin budget bland annat genom att arbeta med strukturella åtgärder. För övriga verksamheter är betinget att under planperioden uppnå en ekonomi i balans samt att hantera befolkningsökningen för respektive år.

Känslighetsanalys

En känslighetsanalys ger en uppfattning om hur olika ekonomiska faktorer påverkar landstingets ekonomi. Nedanstående uppställning redovisar hur ett antal händelser påverkar ekonomin i Landstinget Sörmland.

- Om landstingsskatten höjs/sänks med tio öre ökar/minskar skatteintäkterna med cirka 59 miljoner kronor.
- Om lönerna höjs med 1 % ökar personalkostnaderna med cirka 42 miljoner kronor.
- Om läkemedelskostnaderna ökar med 1 % ökar kostnaderna med cirka 10 miljoner kronor.

Budgetramar

Budgetramen bygger på, under respektive nämnd, redovisade driftförändringar, omfördelningar mellan nämnder samt uppräknig för löne- och kostnadsökningar. Primärvårdsnämnden har ingen budgetram då de får ersättning enligt regelboken. Under 2018-2019 planerar nämnden att disponera sitt egna kapital.

Tkr	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Nämnden för kultur, utbildning och friluftsvärk.	-111 933	-127 067	-126 636	-129 802
Patientnämnden	-3 337	-3 430	-3 530	-3 618
Revisionen	-4 850	-4 986	-5 130	-5 259
Primärvårdsnämnden	0	-5 000	-5 000	0
Landstingsstyrelsen	-8 259 009	-8 549 948	-8 795 732	-9 082 681
Summa budgetramar	-8 379 129	-8 690 431	-8 936 028	-9 221 360

Landstingsstyrelsens budgetram innehåller hälso- och sjukvård, regional verksamhet och ledning- och stöd inklusive politisk ledning.

Resultatbudget

Resultatbudgeten visar verksamhetens kostnader och intäkter, skatteintäkter och statsbidrag samt finansiella kostnader och intäkter. Skillnaden mellan intäkter och kostnader utgör årets resultat.

Mnkr	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Verksamhetens intäkter	1 294,5	1 260,5	1 410,0	1 370,0	1 380,0
Verksamhetens kostnader	-9 003,2	-9 398,9	-9 830,4	-9 986,0	-10 231,4
Avskrivningar	-224,3	-240,7	-270,0	-320,0	-370,0
Verksamhetens nettokostnad	-7 933,0	-8 379,1	-8 690,4	-8 936,0	-9 221,4
Skatteintäkter	5 978,8	6 208,4	6 407,9	6 638,2	6 890,4
Inkomst- och kostnadsutjämnig	1 287,5	1 410,5	1 529,6	1 626,7	1 717,2
Generella statsbidrag	805,0	807,2	840,7	821,4	805,5
Skatter och statsbidrag	8 071,3	8 426,1	8 778,2	9 086,3	9 413,1
Värdeökning pensionsskuld	-25,0	-57,7	-79,4	-102,9	-131,3
Finansiella intäkter	93,8	61,5	73,5	73,5	73,5
Finansiella kostnader	-3,9	-1,8	-23,9	-36,9	-46,9
Finansiella poster	64,9	2,0	-29,8	-66,3	-104,7
Årets resultat	203,2	49,0	58,0	84,0	87,0
Årets resultat exkl. Karsudden	205,1	84,0	88,0	91,0	94,0
- % av skatter och statsbidrag	2,5	1,0	1,0	1,0	1,0

Landstinget budgeterar ett positivt resultat på 88 mnkr för 2018, 91 mnkr för 2019 och 94 mnkr för 2020. Resultatet, exklusive Regionsjukhuset Karsudden, i förhållande till skatter, utjämning och generella statsbidrag uppgår till 1 % för respektive år under planperioden. Resultatraderna i budgeten är preliminära och kan komma att ändras då verksamheterna har gjort sina resultatbudgetar. Fördelningen av verksamhetens intäkter och kostnader i resultatbudgeten baseras på att budgetproposition -18 genomförs.

Balanskrav

Enligt balanskravsutredning i bokslut 2016 har landstinget inget underskott att återställa.

Balansbudget

Balansbudgeten visar den ekonomiska ställningen vid verksamhetsårets slut uppdelat på tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder.

Mnkr	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	0,8	20,0	20,0	30,0	30,0
Materiella anläggningstillgångar	2 605,0	3 233,3	3 762,4	4 696,9	5 871,5
Finansiella anläggningstillgångar	137,9	138,0	138,0	138,0	138,0
Summa anläggningstillgångar	2 743,7	3 391,3	3 920,4	4 864,9	6 039,5
Bidrag till statlig infrastruktur	310,3	285,0	271,0	256,8	242,5
Summa bidrag till statlig infrastruktur	310,3	285,0	271,0	256,8	242,5
Omsättningstillgångar					
Förråd	31,4	35,0	35,0	35,0	35,0
Kortfristiga fordringar	650,6	550,0	621,0	550,0	550,0
Kortfristiga placeringar	2 891,4	3 100,0	3 300,0	3 400,0	3 500,0
Kassa och bank	206,1	250,0	250,0	250,0	250,0
Summa omsättningstillgångar	3 779,5	3 935,0	4 206,0	4 235,0	4 335,0
SUMMA TILLGÅNGAR	6 833,5	7 611,3	8 397,4	9 356,7	10 617,0
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat	203,2	49,0	58,0	84,0	87,0
Övrigt eget kapital	2 037,1	2 168,1	2 410,3	2 498,3	2 589,3
Summa eget kapital	2 240,3	2 217,1	2 468,3	2 582,3	2 676,3
Avsättningar					
Avsatt till pensioner	2 356,0	2 461,3	2 763,2	3 054,4	3 402,3
Andra avsättningar	102,2	97,0	0,0	0,0	0,0
Summa avsättningar	2 458,2	2 558,3	2 763,2	3 054,4	3 402,3
Skulder					
Långfristiga skulder	0,0	700,0	1 000,0	1 500,0	2 250,0
Kortfristiga skulder	2 135,0	2 135,9	2 165,9	2 220,0	2 288,4
Summa skulder	2 135,0	2 835,9	3 165,9	3 720,0	4 538,4
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	6 833,5	7 611,3	8 397,4	9 356,7	10 617,0
Pensionsförpliktelser	3 999,2	3 827,8	3 846,1	3 788,4	3 738,9
Övriga ansvarsförbindelser	0,0	75,0	36,0	32,0	28,0
Leasing	172,0	215,0	175,0	175,0	175,0
Förvaltade donationsstiftelser	26,1	25,0	25,0	25,0	25,0

Investeringsbudget

Landstinget har beslutat att genomföra omfattande strategiska fastighetsinvesteringar i den tioåriga fastighetsplanen. Enligt senaste budgetbeslut är totalvolymen 3 965 mnkr i strategiska investeringar. Sedan dess har landstingsfullmäktige i mars 2017 beslutat om en reviderad tioårig investeringsplan som syftar till att ta ett helhetsgrepp kring landstingets investeringsbehov. En långsiktig genomarbetad strategi för våra investeringar är avgörande för att kunna möta behoven av moderna vårdlokaler för framtidens vård. Nytt totalbelopp för de strategiska fastighetsinvesteringarna i denna budget är 4 438 mnkr, i enlighet med fullmäktiges beslut i mars. Innehållet i investeringsplanen i form av kvadratmeterytor och aktuell kostnadsbild inom byggsektorn innebär i finansiella termer en total investering motsvarande 4 275 mnkr i fastigheter, samt 163 mnkr i extra utrustning som främst rör sig om operations- och röntgenutrustning. Totalt 4 438 mnkr jämfört med tidigare budgetbeslut om 3 965 mnkr motsvarar en ökning med 473 mnkr. Av strategiska investeringar bedöms till och med 2017 ha åtgått cirka 240 mnkr till Länsmuseet, cirka 378 mnkr till Karsudden och cirka 550 mnkr till övriga sjukhus (prognos juli 2017). Genomförandet för sjukhusinvesteringarna förändras delvis i tiden jämfört med tidigare budget enligt landstingsfullmäktiges beslut i mars.

Landstingets betydande investeringsvolym under planperioden medför en långsiktig ökning av driftkostnaderna, huvudsakligen i form av avskrivningar och räntor, som i dagsläget kan uppskattas till i storleksordningen 242 mnkr per år. Ökningen sker stegvis tills åtagandena enligt den tioåriga fastighetsplanen (för de strategiska investeringarna) är genomförda. Toppen på ökningen beräknas infinna sig 2022-2023 för att därefter gradvis sjunka igen. Driftmedlen budgeteras under landstingsstyrelsen och fördelas sedan till berörda verksamheter. Ny- och ombyggnationerna ska möjliggöra en mer effektiv utformning av vården, vilket är nödvändigt för att klara ett trendmässigt ökande behov.

Investeringsbudgeten nedan inkluderar investeringsbehov för att möta kraven på energieffektiviseringar fastställda i det nya klimat- och miljöprogrammet. Dessa ingår i fastighetsägarinvesteringar och ska finansieras inom fastighetsförvaltningens (FM-enheten) driftbudget. Fortlöpande hyresgäst Anpassningar, hjälpmedel, IT och utrustning finansieras inom verksamheternas driftbudgetar.

Landstinget står även inför ett byte av journalsystem, ett arbete som genomförs i samarbete med fyra andra landsting och som i nuläget beräknas vara driftsatt senast maj 2021. Investeringsbudgeten för strategisk IT är därför förhöjd under åren 2018-2021 med totalt 100 mnkr. Upphandlingen av nytt journalsystem har varit överklagad under 2017 men fortskrider nu med en tidsförskjutning på cirka ett år. För byte av journalsystem har under genomförandefasen driftkostnaderna ökat med 25 mnkr 2017. Dessa har inte nyttjats på grund av tidsförskjutningen och ligger därför kvar under 2018. För 2019 till 2021 höjs de till 40 mnkr för att åter år 2022 vara nere på motsvarande nivå som 2016. De ökade driftkostnaderna beror huvudsakligen på ökade projektkostnader, personalkostnader, utbildningskostnader samt leverantörskostnader för det nya och avvecklingskostnader för det gamla journalsystemet. Avtalstiden med ny leverantör tecknas på minst tio-år och den totala driftkostnaden beräknas inte bli högre för motsvarande funktionalitet som finns i nuvarande journalsystem.

Tillkommande utrustning (utöver plan) är främst operations- och röntgen utrustning (medicinteknisk utrustning) som behöver förstärkas och bytas ut i samband med att sjukhusbyggena framskrider och att verksamheterna flyttar till de nya lokalerna.

Mnkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Strategiska										
- Museet	80,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Karsudden	72,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Mälarsjukhuset	228,6	280,0	526,7	525,7	304,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Nyköpings lasarett	30,0	240,0	249,0	131,5	23,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Kullbergsska sjukhuset	67,5	164,0	174,7	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Fortlöp inkl. ägare/energi	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	140,0	140,0
Fas 4 (verksamhetsflytt)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	63,0	63,0	63,0	0,0	0,0
Investeringar fastighet	578,5	784,0	1 050,4	777,2	427,4	163,0	163,0	163,0	140,0	140,0
Mnkr	Budget	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Strategisk IT	20,0	30,0	30,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hjälpmedel	42,0	42,7	44,2	44,6	45,0	45,4	45,8	46,2	46,6	47,0
Utrustning	146,7	125,8	125,0	123,8	123,8	123,8	123,8	123,8	123,8	123,8
Tillkommande utrustning	0,0	12,0	28,0	70,0	47,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Investeringar utrustning	208,7	210,5	227,2	258,4	215,8	175,2	169,6	170,0	170,4	170,8
Investeringar totalt	787,2	994,5	1 277,6	1 035,6	643,2	338,2	332,6	333,0	310,4	310,8

Totalt 4 438 mnkr i strategiska investeringar och 242 mnkr i ökade driftkostnader för lokaler och extra utrustning ska ses som absoluta ramar, varför eventuella förändringar till följd av ändrade verksamhetsbehov etcetera måste klaras genom att landstingsstyrelsen omprioriterar inom eller mellan projekten i den strategiska planen. Under hösten 2016 påbörjade landstingsstyrelsen arbetet med framtagandet av förslag till reviderad fastighetsplan som beslutades av landstingsfullmäktige i mars 2017 och som utgör underlag till denna budget, tillsammans med nya bedömningar vad gäller tidplan för genomförandet.

Investeringsram per nämnd specificeras nedan:

Mnkr	Budget	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan	Plan
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Landstingsstyrelsen										
- Utrustning	115,5	127,5	143,5	185,5	162,5	121,5	115,5	115,5	115,5	115,5
- Fastigheter	578,5	784,0	1 050,4	777,2	427,4	163,0	163,0	163,0	140,0	140,0
- Strategisk IT	20,0	30,0	30,0	20,0						
Totalt Landstingsstyrelsen	714,0	941,5	1 223,9	982,7	589,9	284,5	278,5	278,5	255,5	255,5
Primärvårdsnämnden										
- Utrustning	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Totalt Primärvårdsnämnden	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Kultur, utbildning och friluftsverksamhet (KUF)										
- Utrustning	27,9	7,0	6,2	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Totalt KUF	27,9	7,0	6,2	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård (NSV)										
- Hjälpmedel landstinget	29,6	29,9	31,2	31,5	31,8	32,1	32,4	32,7	33,0	33,3
- Hjälpmedel kommunala	12,4	12,8	13,0	13,1	13,2	13,3	13,4	13,5	13,6	13,7
- Utrustning	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Totalt NSV	43,5	44,2	45,7	46,1	46,5	46,9	47,3	47,7	48,1	48,5
Landstinget										
- Hjälpmedel landstinget	29,6	29,9	31,2	31,5	31,8	32,1	32,4	32,7	33,0	33,3
- Hjälpmedel kommunala	12,4	12,8	13,0	13,1	13,2	13,3	13,4	13,5	13,6	13,7
- Utrustning	146,7	137,8	153,0	193,8	170,8	129,8	123,8	123,8	123,8	123,8
- Fastigheter	578,5	784,0	1 050,4	777,2	427,4	163,0	163,0	163,0	140,0	140,0
- Strategisk IT	20,0	30,0	30,0	20,0						
Totalt landstinget	787,2	994,5	1 277,6	1 035,6	643,2	338,2	332,6	333,0	310,4	310,8

Finansstrategi

I finanspolicyn anges för kapitalförvaltningen att ”Inriktningen är att normalt avsätta medel motsvarande pensionsskuldens förändring oavsett eventuellt investerings/finansieringsbehov och med strategin att särskilja kapitalförvaltning från skuldförvaltning.

Det som inte regleras i finanspolicyn är hur stor kapitalförvaltningen behöver vara i förhållande till pensionsskulden. Med den så kallade blandmodellen som gäller för kommuner och landsting, kostnadsförs pensioner intjänade före år 1998 det år de betalas ut – en kassapprincip. Pensioner intjänade efter år 1998 där landstinget har ett åtagande, kostnadsförs vid intjänandet och redovisas som en skuld i balansräkningen. Det är för det senare, skuldförda, åtagandet som landstinget bör bygga upp en likvid kapitalförvaltning med inriktning att säkra kommande utbetalningar. Då storleken på kapitalförvaltningen tydligare matchas mot pensionsskulden skulle en strategi som i första hand säkrar pensionsåtagandet och i andra hand minimerar lånebehovet för investeringar uttryckas enligt: ”Om marknadsvärdet av kapitalförvaltningen överstiger 110 % av värdet av pensionsskulden, kan den överstigande delen förfogas av landstingsstyrelsen att användas för egenfinansiering av investeringar, för det fall finansieringen inte kan täckas från likviditetsförvaltningen”. Vid de tillfällen som värdepapper avyttras uppstår givetvis realisationsvinster/förluster som blir resultatpåverkande det året.

Låneram

Landstinget har i nuläget inga långfristiga lån, men en beslutad checkkredit på maximalt 500 mnkr. Då landstingets likvida medel minskat under de senaste åren behöver krediten höjas för att möta tillfälliga toppar. Orsaken till att likvida medel minskat är en rad utbetalningar som inte belastat resultatet och därmed inte täckts av löpande intäkter, exempelvis lösen av revers och kapitaltillskott gentemot Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag, LÖF, (208 mnkr), insatskapital Kommuninvest (45 mnkr), utbetalningar till Citybanan (90 mnkr/år), samt ökade bygginvesteringar. Checkkrediten ökas därför till maximalt 1 000 mnkr.

De omfattande investeringarna som planeras under närmaste åren medför även ett behov att låna pengar långfristigt. Lånebehovet beräknas uppstå under åren 2018-2020 och uppgå till 2 250 mnkr, preliminärt fördelat på 1000 mnkr år 2018, 500 mnkr år 2019 samt 750 mnkr år 2020. Landstingsstyrelsen får uppdraget att uppta långfristiga lån för att klara investeringsutgifter på maximalt 2 250 under planperioden. Amortering beräknas påbörjas år 2023. Räntekostnaderna för dessa lån beräknas öka driftkostnaderna med cirka 34 mnkr år 2020 med dagens ränteläge. Enligt finansieringsstrategin ges även möjligheten till egenfinansiering av investeringar med medel från kapitalförvaltningen. Med nuvarande marknadsvärde uppgår möjlig egenfinansiering till cirka 1 050 mnkr.

Finansiella nyckeltal

Typ av nyckeltal	Bokslut 2016	Budget 2017	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020
Årets resultat, miljoner kronor	203,2	49,0	58,0	84,0	87,0
Årets resultat/verksamhetens nettokostnader, %	2,6	0,6	0,7	0,9	0,9
Nettokostnadsökning, %	6,2	5,6	3,7	2,8	3,2
Finansnetto, miljoner kronor	64,9	2,0	-30,0	-66,3	-104,6
Soliditet enligt balansräkning, %	32,8	29,1	29,4	27,6	25,2

Sociala investeringar

Landstinget Sörmland har beslutat om ett Regelverk för en social investeringsfond och 20 mnkr är avsatta i denna för framtida behov.

Regelverket anger att medel ur fonden ska användas för en verksamhetsnära metodutveckling av processer och arbetssätt i syfte att ge tydlig samhällsnytta och varaktigt minska landstingets kostnader. Sociala investeringar ska uppfylla målsättningen ”Agera tidigt och i samverkan för att skapa långsiktiga vinster för samhället i stort”.

Ansökan om medel ur fonden ska vara tydlig avseende syfte, metod och kostnader för investeringen, löpande uppföljning och rapportering, avsedda nyttoeffekter och mått för att verifiera dessa, samt var, när och hur kostnadsminskningarna uppstår i landstinget och en plan för återbetalning.

Ansökan görs av den förvaltning som ska återbetala investeringen. Om en annan förvaltning och/eller annan organisation helt eller delvis ska erhålla investeringsmedlen ska denna/dessa vara medsökande.

Ansökan görs till den centrala ekonomistaben i landstinget som tillsammans med Enheten för hållbar utveckling inledande bereder ansökan för eventuella förtydliganden, kompletteringar etcetera. Ansökan bereds därefter i tjänstemannaledningen som avgör om ansökan ska gå vidare för politiskt ställningstagande. Om tjänstemannaledningen tillstyrker ansökan går den vidare till landstingsstyrelsen för slutligt avgörande.

Investeringsperioden ska vara tidsbegränsad, maximalt 4 år, och återbetalning till fonden ska därefter ske inom 3, 5, 10 eller 15 år beroende på investeringens karaktär. Beslutade planer för uttag ur och återbetalningar till fonden ska anges i landstingets budget och årsredovisning. Fonden administreras av den centrala ekonomistaben. Ansökande förvaltning rapporterar årligen hur medlen används.

Uttag ur och återbetalning i fonden görs i den interna redovisningen och påverkar inte budgetramarna från fullmäktige. Vid uttag får ansökande förvaltning en intäkt som ger ökat ekonomiskt utrymme och fonden minskas med motsvarande belopp. Intäkten utbetalas därefter av ansökande förvaltning till den verksamhet som ska erhålla bidraget. Återbetalning till fonden görs genom att ansökande förvaltning belastas med en kostnad som minskar det ekonomiska utrymmet och motsvarande belopp återförs till fonden.

Landstingsstyrelsen ska årligen följa upp beslutade sociala investeringar och rapportera till fullmäktige i verksamhetsberättelsen.

Resultathantering

Nämndens ekonomiska årsresultat hanteras normalt så att nämndens egna kapital ändras med motsvarande summa. Nämndens driftbudget påverkas inte. Beslut om ändring av eget kapital fattas av fullmäktige i samband med bokslutet, efter förslag från landstingsstyrelsen. Hänsyn kan då tas till utförda prestationer, måluppfyllelse, organisationsförändringar med mera. Beslut om resultathantering kan göras för del av nämndens verksamhet (förvaltning eller motsvarande). I landstingets årsredovisning ska nämndernas ekonomiska ställning avseende eget kapital och eventuellt krav på resultatåterställning tydligt framgå.

Negativt eget årsresultat ska återställas senast tre år efter det uppkommit. Om nämnden identifierar att driftsbudgeten inte kan hållas ska en åtgärdsplan upprättas och rapporteras till landstingsstyrelsen, senast i anslutning till nästa kvartals- eller delårsrapport. Åtgärdsplanen ska inarbetas i kommande års budget för nämnden.

Del av positivt eget kapital kan nämnden använda för tillfälliga satsningar som stödjer kvalitetsförbättringar, eller som innebär en särskild satsning i verksamheten ett enskilt år, och som inte innebär långsiktiga ekonomiska åtaganden. Sådana tillfälliga satsningar ska rapporteras till landstingsstyrelsen i den ordinarie planerings- och uppföljningsprocessen. Om nämnden planerar tillfälliga satsningar överstigande

Sammanlagt 2 mnkr ska det inarbetas i nämndens budgetunderlag inför aktuellt år. Negativt årsresultat för nämnden till följd av tillfällig satsning och återföljande minskning av eget kapital behöver inte återställas.

Nämnden kan ha ett internt regelverk som reglerar resultatöverföring för interna resultatenheter. Ett sådant regelverk bör utformas i linje med dessa övergripande regler.

Resultatutjämningsreserv - RUR

Från och med 1 januari 2013 finns det i kommunallagen möjlighet att under vissa betingelser reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjustering är negativt. RUR är frivillig att tillämpa, de kommuner och landsting som tänker göra det måste besluta om hur reserven ska hanteras. Detta ska framgå av de riktlinjer för god ekonomisk hushållning som fullmäktige ska besluta om. Det finns således ett lokalt tolkningsutrymme för hur hanteringen ska utformas. Regelverk för hantering av resultatutjämningsreserven i Landstinget Sörmland har beslutats av landstingsfullmäktige i ett separat ärende.

Rapportplan

Landstingsstyrelsen ska redovisa det ekonomiska och verksamhetsmässiga utfallet per juli och december månad. Per mars och september månad redovisar landstingsstyrelsen det ekonomiska utfallet i en kvartalsrapport. Nämnderna ska bistå med uppgifter i enlighet med landstingsstyrelsens instruktioner.

Nämnderna ska i delårsrapporten kommentera utfallet i förhållande till budget och relevant lagstiftning. Särskilt ska de mål nämnderna inte anser sig kunna nå under verksamhetsåret respektive vilka åtgärder man avser att vidta, redovisas.

Om nämnden identifierar att budgeten inte kan hållas ska en åtgärdsplan upprättas och rapporteras till landstingsstyrelsen, senast i anslutning till nästa kvartals- eller delårsrapport. Åtgärdsplanen ska inarbetas i kommande års budget för nämnden.

Övriga månader, med undantag av januari och juni, avges en ekonomisk resultatrapport. Rapporten anmäls till respektive nämnd vid närmast påföljande sammanträde.

Intern kontroll

I nämndbudget ska intern kontrollplan ingå som en del. Mål och indikatorer i nämndbudget utgör, vid sidan av lagstiftning och policy, en viktig utgångspunkt vid planeringen av innehållet i den interna kontrollplanen.

Genom att identifiera och analysera risker som ur olika perspektiv kan äventyra måluppfyllelsen, kan riktade kontroller och uppföljningar göras där risken bedöms som hög att fel med stora konsekvenser kan uppstå. Med ett sådant systematiskt arbetssätt kan innehållet i de interna kontrollplanerna breddas och riktas mot områden som bedöms som riskfyllda. Områden som tidigare visat sig fungera väl kan då stå tillbaka för nya obeprövade delar.

En annan viktig ambition är att kretsen av personer involverade i arbetet med den interna kontrollen bör utökas och finnas i hela verksamheten.

Medborgarperspektivet

Medborgarperspektivet är det överordnade perspektivet. Landstingets verksamheter utgår från medborgarens behov och förutsättningar. Medborgare innefattar bland annat rollen som brukare, patient, besökare, kollektivresenär och anhörig. Medborgarperspektivet omfattar även EU-medborgares, asylsökandes och papperslösas möjlighet till vård samt barns särskilda rättigheter.

Strategiskt mål

Landstinget bidrar till god livskvalitet, jämlik hälsa, samt en livskraftig och levande region genom verksamhet som utmärks av god kvalitet, tillgänglighet, öppenhet, respektfullhet och delaktighet i syfte att bli Sveriges friskaste län.

Sörmland - Sveriges friskaste län 2025

Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 har som utgångspunkt att Sörmland ska vara Sveriges friskaste län år 2025 sett till den självupplevda hälsan. För att nå detta ska Landstinget Sörmland bland annat satsa på förebyggande och hälsofrämjande arbete. Samarbetet med kommuner, stat och civilsamhälle behöver utvecklas och stärkas. Detta för att länet på sikt ska få en förbättrad folkhälsa och mer jämlik hälsa.

Landstingets folkhälsoarbete utgår från det nationella folkhälsomålet ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”. Utgångspunkten är att landstinget, genom sina olika verksamhetsområden, ska medverka till att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa för alla medborgare i länet. Förbättrad hälsa ger individen ökat välbefinnande och leder i sin tur till flera samhälleliga vinster. Fokus inom hälso- och sjukvården ska breddas från sjukdomsbehandling till i allt större utsträckning förebyggande och hälsofrämjande arbete, insatser som är effektiva och långsiktigt kostnadsbesparande.

Det är många faktorer som påverkar folkhälsan. Demografin och de socioekonomiska förutsättningarna, konjunkturer, arbetsmarknad och regionala förutsättningar har stor betydelse. Sörmland har, sett till demografi och socioekonomi, i många fall sämre förutsättningar än riket. Det gäller bland annat utbildningsnivå och andel äldre. Sörmland har en hög andel personer med utländsk bakgrund, vars socioekonomiska situation många gånger är sämre jämfört med personer födda i Sverige, bland annat beroende på svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Andelen invånare med eftergymnasial utbildning är också lägre i länet än i riket.

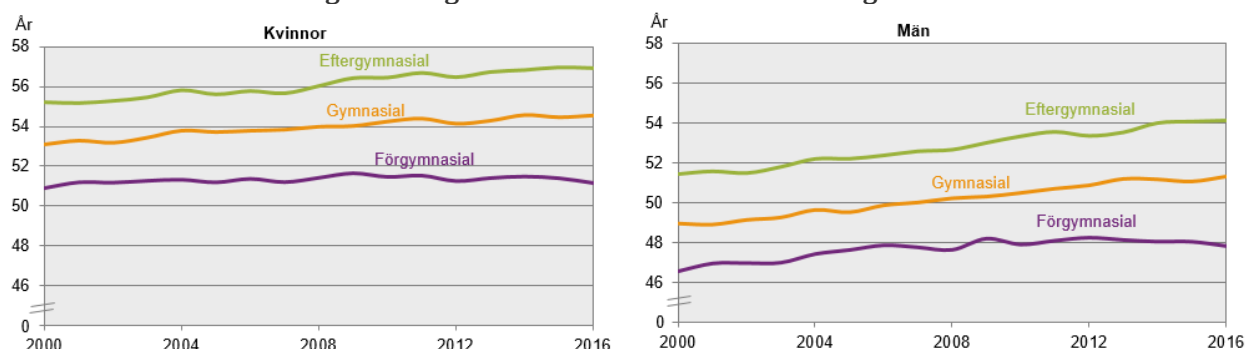
	Sörmland	Riket
Andel med eftergymnasial utbildning, 2016	28 %	36 %
Andel 75 år och äldre, 2016	10 %	9 %
Andel med utländsk bakgrund, 2016	25 %	23 %
Andel barn i ekonomiskt utsatta familjer, 2016	21 %	16 %
Sammanräknad medelinkomst, 20- år, 2016	272,1 tkr	290,3 tkr

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB), Max 18

Förutsättningarna för en god hälsa skiljer sig mellan individer och förändras under livets gång. Jämnare fördelning av sociala och ekonomiska resurser genom insatser för integration, jämställdhet och delaktighet stärker förutsättningarna för en mer jämlik hälsoutveckling. Befolkningens hälsa har under en lång tid förbättrats och vi människor lever allt längre, det gäller både på nationell nivå och i Sörmland. Medellivslängden i Sverige har ökat under de senaste åren för både kvinnor och män. Skillnaden i medellivslängd mellan grupper med olika utbildningsnivå har ökat och är nu större än skillnaden i medellivslängd mellan

kvinnor och män. Till exempel är medellivslängden för kvinnor som har eftergymnasial utbildning nästan sex år högre än för kvinnor som enbart har förgymnasial utbildning.

Återstående medellivslängd i Sverige vid 30 års ålder efter utbildningsnivå 2000–2016

Källa: Statistiska Centralbyrån (SCB)

Totalt uppger ungefär sju av tio vuxna sörmlänningar att deras allmänna hälsa är bra eller mycket bra. En andel som är något lägre än i riket. Andelen med bra allmän hälsa skiljer sig mellan olika grupper i befolkningen. Det är stora skillnader mellan kvinnor och män samt mellan åldersgrupper. Bland kvinnorna är det en lägre andel som upplever sin hälsa som bra än bland män. Generellt minskar andelen som mår bra i äldre åldersgrupper men unga kvinnor är också en grupp där andelen som mår bra är relativt låg.

Andel sörmlänningar som uppger att de mår bra eller mycket bra

	Kvinnor/flickor	Män/pojkar	Totalt	Källa
Årskurs 5	96 %	96 %	96 %	Liv och Hälsa ung 2014
Årskurs 7	70 %	87 %	78 %	Liv och hälsa ung 2017
Årskurs 9	66 %	82 %	74 %	Liv och hälsa ung 2017
Årskurs 2 på gymnasiet	61 %	77 %	69 %	Liv och hälsa ung 2017
40 år	76 %	80 %	78 %	Sörmlands Hälsoprogram 2016
50 år	72 %	77 %	74 %	Sörmlands Hälsoprogram 2016
60 år	67 %	70 %	68 %	Sörmlands Hälsoprogram 2016

Även befolkningens levnadsvanor påverkar folkhälsan. Positiva trender finns vad gäller våra levnadsvanor, till exempel har andelen rökare minskat markant för både kvinnor och män. År 1990 rökte 28 % av kvinnorna och 30 % av männen i Sörmland. År 2012 var andelen dagligrökare i den vuxna befolkningen 14 % i länet. Det är en något högre andel som röker dagligen i Sörmland jämfört med riket, 14 % jämfört med 11 %. Även bland ungdomar minskar andelen dagligrökare. Bland elever i årskurs 9 rökte 8 % dagligen år 2004, andelen har sjunkit till 4 % år 2017.

Andel Sörmlänningar som uppger att de är dagligrökare

	Kvinnor/flickor	Män/pojkar	Totalt	Källa
Årskurs 7	0,5 %	1 %	1 %	Liv och hälsa ung 2017
Årskurs 9	4 %	4 %	4 %	Liv och hälsa ung 2017
Årskurs 2 på gymnasiet	8 %	7 %	8 %	Liv och hälsa ung 2017
40 år	9 %	15 %	12 %	Sörmlands Hälsoprogram 2016
50 år	12 %	13 %	13 %	Sörmlands Hälsoprogram 2016
60 år	14 %	12 %	13 %	Sörmlands Hälsoprogram 2016

Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 är ett mål minskad sjuklighet och dödlighet genom minskad användning av tobak, minskad alkoholkonsumtion, ökad fysisk aktivitet och förbättrade kostvanor. Inledningsvis ska det kraftsamlas kring ett rökfritt Sörmland.

Befolkningsutveckling

Befolkningen i Sörmland är idag ungefär 288 000 personer och den förväntas öka till drygt 315 000 personer år 2025. Till stor del består befolkningsökningen av att personer invandrar till Sverige. Totalt sett har den stora flyktingström som kom till Sverige under 2015 avtagit under 2016. Vid årsskiftet 2015/2016 fanns ungefär 182 000 personer i Migrationsverkets mottagningssystem. Av dem fanns knappt 6 700 i Sörmland, varav 1 700 barn. Ett år senare, vid årsskiftet 2016/2017, var motsvarande antal knappt 122 000 personer. Då fanns 4 400 av dem i Sörmland, varav drygt 1 700 barn. Antalet asylsökande barn i Sörmland har således inte minskat till antalet utan endast det totala antalet asylsökande i Sörmland. Ungefär 70 % av de asylsökande är pojkar och män och de flesta är under 25 år. Även om antalet nya asylsökande har minskat i landet är antalet nyanlända som tas emot i kommunerna stigande eller detsamma. Sörmlands kommuner tog under 2015 och 2016 totalt emot nära 5 000 nyanlända. Sörmlands kommunmottagna motsvarar drygt 4 % av samtliga kommunmottagna i landet. Många av de som får uppehållstillstånd kommer i statistiken räknas som invandrade och vara folkbokförda först under 2017 eftersom handläggningstiden för att beviljas uppehållstillstånd är långa. Sörmland har precis som andra regioner i Sverige en ökning av antalet äldre personer. Det finns därför ett stort behov av den tillväxt som nu sker inom gruppen yngre invandrare. Fram till år 2025 kommer andelen 75 år och äldre öka från 9,5 % till 12,3 %. I antal blir det 11 400 personer, 5 500 kvinnor och 5 900 män. För Sörmlands del motsvarar ökningen invånarantalet i Oxelösunds kommun.

Tillgängligt och jämlikt för alla

Sörmlänningarna har rätt att känna trygghet och tillit i sina kontakter med landstinget. Inom landstinget pågår ett aktivt arbete med att främja lika rättigheter för alla länets invånare. Landstingets arbete för rättigheter som tillgänglighet, jämställdhet, jämlikhet, rätten till god hälsa och barnets rättigheter berör alla verksamheter. Insatserna för att mänskliga rättigheter ska respekteras och förverkligas omfattar såväl medarbetare som brukare, patienter och medborgare.

Tillgänglighet och kvalitet och är inte alltid jämlik i hela länet. Landstingets ambition är att styra resurserna till att nå dem som har de största behoven av hälso- och sjukvård. Patientens perspektiv ska alltid stå i centrum. Målsättningen är att alla sörmlänningar ska ha tillgång till vård i tid samt att den ska ske i nära samverkan mellan vårdtagare och vårdgivare. Vårdgarantin gäller såväl primärvården som den specialiserade sjukhusvården.

Ingen individ ska diskrimineras i sina kontakter med landstinget. Jämställdhetsaspekter ska integreras som en del i alla beslut och tas hänsyn till i det dagliga arbetet. All vård ska vara jämställd, kvinnor och män ska ha lika tillgång till vård utifrån könsspecifika behov. Vården ska hålla lika god kvalitet oavsett kön. För att uppnå detta är det viktigt att lyfta fram de skillnader som finns mellan män och kvinnor när det gäller till exempel sjuklighet, tillgänglighet, omvårdnad, behandling, bemötande och kvalitet samt analysera resultaten utifrån mäns och kvinnors olika livsvillkor och fysiologi. Landstinget ska bedriva ett aktivt arbete med att verka för en jämställd vård.

Människor kan ha svårt att göra sig förstådda och ta till sig information i mötet med landstinget av olika skäl. I en del fall grundar sig problemen på språkbarriärer och kulturella skillnader. Det senaste året har det kommit ett stort antal flyktingar och asylsökande till Sverige. Rapporter visar att den här gruppen av människor också har sämre hälsa och får sämre vård trots större behov. Medarbetarnas kompetens inom mångfaldsfrågor och kulturella möten är viktig och ska utvecklas i samverkan med dem det berör.

Landstinget ska bedriva ett aktivt arbete för att motverka diskriminering på grund av individens sexuella läggning, könstillhörighet och könsuppfattning. Det är inte acceptabelt att homosexuella, bisexuella, transpersoner eller queerpersoner får sämre behandling eller dåligt bemötande. Forskningen visar att ohälsan fortfarande är större bland gruppen hbtq-personer än hos heterosexuella. Unga personer med annan sexuell läggning än den heterosexuella är exempelvis överrepresenterade ifråga om psykosocial ohälsa. Vård på lika villkor innebär att varje individ bemöts utifrån dennes behov och på ett sätt som ger lika

rättigheter och möjligheter i mötet med våden. Det ställer i sin tur krav på ökad kunskap om de särskilda villkor och förutsättningar som många hbtq-personer har med sig när de söker vård.

Landstinget har ett ansvar för och ska vara ett föredöme i arbetet med att skapa god tillgänglighet för alla invånare i Sörmland. I enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska den enskilde individen, oavsett funktionsnedsättning, ha tillgång till alla landstingets verksamheter. När individer hindras från att göra egna val och leva självständiga liv skapas ohälsa. Aktiva åtgärder är nödvändigt för att landstingets verksamheter ska leva upp till det nationella målet om att Sverige ska vara fullt tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet när offentliga eller privata välfärdsinstitutioner och myndigheter vidtar åtgärder som direkt eller indirekt rör barn. Regeringens ambition att stärka konventionen i svensk lag till år 2020 utmanar oss att utveckla rättighetsbaserade arbetssätt i mötet med de yngsta invånarna. Alla barn har rätt att känna sig delaktiga, trygga och få en god start i livet. När landstinget fattar beslut som kan komma att påverka barn, ska prövningar av barnets bästa och barnrättskonsekvensanalyser genomföras. Landstinget har enligt Patientlagen och Hälso- och sjukvårdslagen, ett särskilt ansvar för att barnets rätt till information, delaktighet och medbestämmande när de är patient eller närstående i hälso- och sjukvården. Landstinget ska bedriva ett aktivt arbete för att leva upp till konventionens och lagarnas krav på offentlig verksamhet. Barns och ungas vardag utspelar sig främst i den kommun de vistas i. Därför vill landstinget i samverkan med länets kommuner arbeta för att barn och ungdomars rättigheter stärks när det gäller goda uppväxtvillkor. Detta för att motverka ohälsa på kort och lång sikt.

De äldre i befolkningen blir fler och lever längre. Att verka för ett hälsosamt åldrande och tillgänglig hälso- och sjukvård på lika villkor, oavsett ålder, är därför angeläget. Många av de äldre som kommer i kontakt med landstingets verksamheter är kroniker och multisjuka. Dessa patienter med komplexa behov har omfattande vårdinsatser och ett stort antal vårdkontakter. Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 ska en sammanhållen vård- och omsorg stärkas och utvecklas i samverkan med kommunernas hälso- och sjukvård för att förbättra för dessa grupper.

Att stärka rättighetsbaserade arbetssätt och därmed öka kunskapen och tillgänglig och jämlik hälso- och sjukvård tillhör en av framgångsfaktorerna i arbetet med framtidens hälso- och sjukvård och stärker landstingets förutsättningar att uppnå målet Sveriges friskaste län 2025.

Delaktighet och inflytande

Landstinget Sörmlands vision är *Det öppna landstinget*. Det innebär bland annat att landstinget är tillgängligt för alla och bjuder in till delaktighet. Alla kan ta del av och påverka landstingets verksamheter.

Landstingets uppdrag och en viktig del i ambitionen att vara Sveriges friskaste län 2025 är att tillgodose sörmlänningarnas krav på god service och tillgänglighet. För att nå det är det nödvändigt att landstinget arbetar med nya typer av plattformar för informationsutbyte.

Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 pekar på att det digitala landstinget inte handlar om ny teknik, utan det handlar om nya sätt att arbeta. Det handlar om att främja digitalisering av mötet, arbetsplatsen och organisationen. Principen är digitalt först, där patienter som kan och vill ska kunna välja digitala alternativ. Det gör det enklare för många att ha kontakt med vården, bidrar till effektivare insatser samt frigör resurser till dem som behöver personliga möten.

Landstinget kommer att möta fler och nya krav från allt rörligare och mer informerade patienter. Sörmlänningarna har allt högre förväntningar på tillgänglighet, kvalitet och bemötande i hälso- och sjukvården. De vill kunna välja och har kunskap om valfrihet inom hälso- och sjukvården samt efterfrågar information inför sina val.

Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 ska personcentrerad vård vara den sörmländska vårdens kärna vilken utgår från en gemensam värdegrund där patienten är delaktig och patientens resurs tas tillvara.

Patienten ska vara delaktig i alla beslut om sin egen vård. Det handlar om att delta aktivt i planering och genomförande av den egna vården i samarbete med vårdpersonal och vid behov i samarbete med närstående. För många medborgare finns goda grunder för att de får ta ett större egenansvar för sin hälsa. Hälso- och sjukvården kan dock inte ha samma förväntningar på delaktighet på alla personer. Det är individens egna förutsättningar och resurser som har störst betydelse för resultatet av insatserna från hälso- och sjukvården. En personcentrerad hälso- och sjukvård innebär att anpassa bemötande, vård och behandling till de villkor som finns relaterat till patienters personliga egenskaper och förutsättningar. Genom en personcentrerad hälso- och sjukvård har landstinget möjlighet att styra mot en mer jämlik hälsa hos befolkningen. Att göra jämlikt innebär därför ofta att göra olika för att tillgodose människors specifika behov och förutsättningar.

Tandvård

God mun- och tandhälsa är en hälsofaktor och betyder mycket för medborgarens livskvalitet. Folk tandvården har genom regelbundna kontakter med stora delar av befolkningen goda möjligheter att aktivt delta i ett övergripande folkhälsoarbete. Den förebyggande tandvården och samarbetet med barnhälsovård, förskola och skola utgör viktiga beståndsdelar i detta arbete.

För att stimulera till regelbundna besök i tandvården i förebyggande syfte är förslaget i budgetpropositionen 2018 att fördubbla det allmänna tandvårdbidraget från 300 kr till 600 kr för gruppen 22-29 år, från 150 kr till 300 kr för gruppen 30-64 år och från 300 kr till 600 kr för gruppen 65 år och äldre. Reformen föreslås träda i kraft den 15 april 2018.

Regional verksamhet

Regional utveckling

Regionförbundet Sörmland har utarbetat ett regionalt utvecklingsprogram, den så kallade Sörmlandsstrategin. Landstingsstyrelsen har tagit beslut om att ställa sig bakom Sörmlandsstrategin. Visionen är att det ska vara enkelt att förverkliga sina drömmar, ambitioner och idéer i Sörmland.

Kultur

Målbilden för Sörmlands kulturliv (från Kulturplanen) lyder ”Kultur skapas i möten. I Sörmland finns kulturen där människorna finns, är en naturlig del av vardagen och speglar samhällets mångfald”. Kulturen är en viktig nyckel till utveckling av det lokala samhället och länet liksom till individens utveckling och livskvalitet och bidrar till demokratisk medvetenhet och kritiskt tänkande. Sörmland är mångfacetterat och kulturen ska möta geografiska och kulturella utmaningar genom att bidra till möten, gemenskap och dialog där mångfalden speglas. Länets offentligt finansierade kulturliv ska präglas av tillgänglighet och alla människors lika värde. Barn och ungas rätt till kultur ska särskilt prioriteras.

Sörmlands Museums nya hus blir en unik mötesplats för det sörmländska kulturlivet. Läns museet ska vara öppet för alla medborgare att ta del av, för att lära av sin historia och kultur, men också för att möta nya konstformer. När museet står klart kommer även landstingsfullmäktiges sammanträden att förflyttas dit. Sörmlands Museum ska även fortsättningsvis ha kostnadsfri entré till sina utställningar.

Arbetet med ett nytt kulturområde, Läs och litteraturfrämjande, påbörjas under hösten i Sörmland i form av ”Sörmland berättar”. ”Sörmland berättar” kombinerar litteraturens bidrag som konstform med skrivandet och lusten att skriva samt författarskap utifrån författare och skribenter i länet.

Utöver landstingets egen regionalt bedrivna verksamhet finansieras viss externt bedriven verksamhet inom kulturplanens område, Arkiv Sörmland och Svenskt barnbildarkiv.

Utbildning/folkbildning

Landstingets utbildnings- och folkbildningsverksamhet ska bidra till en god livsmiljö, hållbar utveckling och en levande region. Verksamheterna ska stödja den regionala utvecklingen bland annat genom att bidra till att höja sörmlänningarnas kunskaps- och bildningsnivå, höja sörmlänningarnas engagemang och möjlighet att påverka sin livssituation och sin delaktighet i det demokratiska samhället, förstärka integrationsarbetet och förstärka länets kompetensförsörjning.

Inom naturbruksutbildningen profileras yrkesutbildningar, regionens behov av yrkeskompetens och ett arbete inom hållbar utveckling. Naturbruksutbildningen är också en viktig aktör som bidrar till länets förmåga att höja självförsörjningsgraden för livsmedelsproduktion.

Folkbildningen är fri och frivillig och landstinget fastställer målen med verksamheten med utgångspunkt utifrån statens fyra syften med stödet till folkbildningen. De fyra syftena är att stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin, bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald och människor att påverka sin livssituation, bidra till att utjämna utbildningsklyftor samt bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Landstinget stödjer folkbildningen i länet genom ett uppdrag till Länsbildningsförbundet för att fördela bidrag och utbildning till studieförbunden i länet.

Friluftsverksamhet

Det idéprogram som är antaget heter ”Natur- och kulturbruk på Nynäs 2005, ett centrum för hållbar utveckling och hälsa”. Verksamhetsidén är att vara en resurs i landstingets folkbildningsarbete kring miljö, natur och kultur med stor betydelse för hälso- och miljöfrågor. Här skapas mötesplatser med fokus på hållbar utveckling och folkhälsa samt gröna kompetenscentrum där människor kan skapa nya möjligheter för hur vi lever våra liv. Programmet omarbetas och utvecklas under året under rubriken Vision Nynäs 2025.

Kollektivtrafik

I en alltmer internationaliserad värld med regionala tillväxtcentrum som drivkrafter för ekonomin blir tillgång till goda kommunikationer allt mer avgörande. En väl utbyggd kollektivtrafik är av stor betydelse för att underlätta Sörmlänningarnas arbets- och studiependling men även för resor till hälso- och sjukvård, föreningsliv, handel, nöjen och rekreation. En väl fungerande kollektivtrafik är också en jämställdhetsfråga. Detta eftersom studier visar att kvinnor i större utsträckning än män åker kollektivt.

Landstingets ansvar för den regionala kollektivtrafiken är indelad i två områden, den allmänna och den särskilda kollektivtrafiken. Till den allmänna kollektivtrafiken räknas den regionala busstrafiken, vilket innebär busstrafiken mellan kommunhuvudorter och till tågtrafik räknas all upphandlad regional trafik i länet och över länsgräns. Till den särskilda kollektivtrafiken räknas sjukresor med upphandlad trafik. Sedan 2015 har kollektivtrafikmyndigheten uppdraget att förvalta och följa upp innevarande transportörsavtal för färdtjänst och sjukresor samt avtal avseende beställningscentral.

Personalperspektivet

Personalperspektivet beskriver vad det innebär för landstinget att vara en bra arbetsgivare och hur personalens resurser ska tillvaratas och utvecklas i syfte att stödja de strategiska målen i Medborgarperspektivet.

Landstinget är en attraktiv arbetsgivare med kompetenta och engagerade medarbetare som deltar aktivt i utvecklingen av verksamheten.

Viljeinriktningen för landstingets sammanhållna personalpolitik finns uttryckt sen 2013 i ett av landstingsfullmäktige beslutade dokument Gemensam värdegrund för personalfrågor. Huvudområdena rör utvecklingen av medarbetarskap, ledarskap, lärande och utveckling, hälsa och arbetsglädje, den öppna dialogen, mångfald och jämställdhet samt arbetsvillkor och lön. Utgångspunkten är landstingets vision, det strategiska målet för personalperspektivet och de etiska värderingar som finns för landstinget. Samtliga områden i värdegrunden för personalfrågor ska under planperioden präglas av aktivt utvecklande arbete i syfte att nå det strategiska målet.

Mätning av den personalpolitiska utvecklingen sker genom olika uppföljningsverktyg. Den mätning som görs av Hållbart Medarbetar Engagemang (HME) är ett branschindex för sektorn som är framtaget av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och tillhandahålls via Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) och som på ett övergripande plan mäter den personalpolitiska utvecklingen. HME utgör en övergripande indikator för landstingets personalpolitik. Attraktionskraften som arbetsgivare, kompetensförsörjningen och en arbetsmiljö som innebär möjlighet att vara en engagerad medarbetare där utvecklingsförslag kan frodas för verksamhetens bästa har verksamhetens uppdrag som utgångspunkt. Mot bakgrund av behovet att förbättra arbetssituationen och arbetsmiljön för vårdpersonal i Landstinget Sörmland fick landstingsdirektören, vid landstingsstyrelsens sammanträde den 20 september 2016, i uppdrag att ta fram en operativ handlingsplan. Åtgärderna är samlade i det så kallade 10 punktsprogrammet och inbegriper följande områden: rekrytering, kompetensförsörjning, arbetsvillkor, minskat beroende av hyrpersonal, ledarskap, hälsofrämjande arbetsplatser, arbetsmiljö, sjukskrivningar/ rehabilitering, facklig samverkan samt fördelning av arbetsuppgifter. 10-punktprogrammet kommer även framgent vara en väsentlig del av planperiodens utvecklingsområden.

Kompetensförsörjning

I enlighet med andra landsting och regioner i Sverige står Landstinget Sörmland inför en stor utmaning avseende rekrytering av vissa yrkesgrupper. Det strategiska kompetensförsörjningsarbetet består av därför av flera delar. En del är det utåtriktade arbetet som är kopplat till den nationella och regionala planeringen av utbildningsplatser och som i huvudsak handlar om att säkerställa att utbildningarnas innehåll svarar upp mot verksamheternas kompetenskrav. Ett beslut är taget avseende inrättandet av ett kliniskt träningscenter vilket är ett viktigt inslag i att utveckla och kvalitetssäkra utbildningsmiljön för landstingets egna medarbetare, studenter och elever. Förutom att studenter och elever ska få en bra utbildning, är det utbildningsuppdrag landstinget har en viktig källa till framtida rekryteringar. Av den anledningen kommer arbetet med att förtydliga och klargöra vad uppdraget innebär att fortskrida under planperioden. En annan del av den strategiska kompetensförsörjningen är införandet av en ”kompetensförsörjningsmodell”. Syftet med modellen är att skapa ett spårbart, strukturerat och enhetligt sätt att arbeta med kompetensförsörjning för att därigenom minska kompetensgapet mellan verksamhetens mål/behov och individens färdigheter/kompetens. Projektet startade under 2016 och ska drivas vidare för planperioden och vara prioriterat.

Utveckling och karriärvägar

Landstingets ska utveckla och samordna den kliniska forskningen och utvecklingsarbeten kopplat till det i syfte att ge goda förutsättningar till landstingets medarbetare att gå in i en forskarkarriär. Karriärvägar för olika yrkesgrupper inom vården ska tydligare utformas och här är projektet ”Kompetensförsörjningsmodell” av vikt för att kunna skapa hållbara strukturer på sikt.

Utbildningsförmån för utbildning till nytt yrke eller specialistinriktning

Undersköterskor, skötare och medicinska sekreterare ska kunna ges möjlighet till studieförmån under utbildning till sjuksköterska såväl som vid utbildning till en paramedicinsk yrkesgrupp som fysioterapeut, arbetsterapeut eller dietist. Grundutbildade sjuksköterskor som läser specialistutbildning ska också ges möjlighet att göra detta med studieförmån.

Nyanlända med vårdbakgrund

Fortsatt ska det arbetas med strukturer och arbetssätt för att underlätta etablering på arbetsmarknaden för nyanlända med vårdbakgrund. Detta ska ske internt inom landstinget såväl som i samverkan med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Socialstyrelsen. För yrkesgrupper med legitimationskrav är introduktionsutbildning i det svenska sjukvårdssystemet, praktik och språk viktiga delar för att klara det teoretiska- och praktiska kunskapsprovet eller klara en provtjänstgöring. Båda vägarna leder till legitimation utfärdad av Socialstyrelsen. En introduktionsutbildning för nyanlända med vårdbakgrund inom legitimationsyrken är en viktig insats för att underlätta för nyanlända att klara kraven för att få legitimation utfärdad av Socialstyrelsen.

Arbetsmarknadsåtgärder

Fler och breddade ingångar till att kunna arbeta i landstinget ska skapas ihop med framförallt länets arbetsförmedling i syfte att nå specifika målgrupper. Fokus är Extratjänster, Teknisksprången och Jobbsprången.

Rekrytering och introduktion

Att ge stöd och utbildning till chefer och utveckla rekryteringsprocessen ytterligare är ett angeläget område. Under året har rekryteringsspecialister anställts och deras arbete ska under nästa år utvecklas ytterligare. Rekrytering har även fått ett block i den nystartade fördjupade chefsutbildningen.

Som komplement till den ordinarie introduktionen av ny medarbetare på arbetsplatsen finns även traineeanställningar till exempel för sjuksköterskor som nu ska utvärderas.

Ledarskap och medarbetarskap

Ledarskap och medarbetarskap är varandras förutsättningar och båda delar är under utveckling.

Under 2018 ska arbetet, som inleddes under 2017, med att skapa en plattform för hur landstinget ser på ledarskap och medarbetarskap vidareutvecklas. Den nyinrättade Chefs- och ledarakademin tydliggör alla de utbildningsinsatser som finns tillgängliga för chefer. Det framgår även i vilket skede de bör genomföras för att stärka utvecklingen från presumtiv till erfaren chef/ledare. Till detta kommer Mentorprogram för nya chefer som efter en pilotperiod mellan 2017 och 2018 är tänkt att utvärderas och etableras.

Hållbar arbetsmiljö

Landstingets organisation ska ha ett fungerande arbetsmiljöarbete för att främja god hälsa och förebygga orsaker till ohälsa. Att utveckla arbetsmiljön på arbetsplatser, där man mår bra och presterar väl, är att utveckla verksamheten. Friska, kompetenta och motiverade medarbetare i en väl fungerande organisation har en positiv inverkan på produktivitet, kvalitet och på bemötandet av patienter/ brukare/ kunder/ befolkning. I det systematiska arbetsmiljöarbetet är medarbetarenkäten ett verktyg för rikta åtgärder rätt. Medarbetarenkäten kring medarbetarskap och säkerhet kommer att ge förutsättningar för målriktade insatser.

Minska sjukfrånvaron

I landstinget ska sjukfrånvaron minska genom ett fortsatt arbete med arbetsmiljö, hälsofrämjande arbetsplatser och aktivt rehabiliteringsarbete. En utmaning är att kombinera oregelbundna arbetstider med en upplevd god hälsa. Under planperioden kommer detta arbete att prioriteras. I den arbetslivsinriktade rehabiliteringen är planering med den sjukskrivna medarbetaren grunden. Det sker ett arbete för att vi som arbetsgivare ska komma tidigare in i processen kring samarbetet med de andra aktörerna som till exempel Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Hälso- och sjukvården, och Företagshälsovården. Att införa tidiga insatser är också ett fortsatt utvecklingsområde för landstingets chefer.

Avsiktsförklaringen av branschens parter för friskare arbetsplatser i kommuner och landsting

Innehållet i den nationellt antagna avsiktsförklaringen ska tas in i landstingets arbete för friskare arbetsplatser och för en hållbar arbetsmiljö. Bland annat ingår att ta tillvara den kunskap forskningen gett om vad som är friskfaktorer och hur chefer kan stödjas i att ha ett förebyggande arbetsmiljöarbete. De verktyg som partsgemensamt via Suntarbetsliv har tagit fram ska spridas inom landstinget. Här ingår exempelvis gemensamma arbetsmiljöutbildningar för chefer och fackliga representanter.

Jämställdhet och mångfald

Jämställdhet och mångfald är ett prioriterat område i landstinget. Vi bedriver ett målinriktat arbete för att förebygga och motverka all form av diskriminering och kränkande särbehandling. Landstingets verksamheter ska spegla det samhälle vi lever i.

Process- och förnyelseperspektivet

Process- och förnyelseperspektivet beskriver hur förutsättningar skapas för en ständig utveckling och förbättring av verksamheten i syfte att stödja de strategiska målen i Medborgarperspektivet.

Strategiskt mål

Landstinget levererar effektiva och säkra tjänster genom tydliga processer, ständiga förbättringar och samverkan.

Landstingets kvalitetsarbete ska i stor utsträckning initieras och drivas inifrån den egna verksamheten i syfte att tillvarata idéer och erfarenheter från personalen på ett systematiskt sätt. Samtliga verksamheter har ett grundläggande ansvar för detta. Verksamhetsutveckling är en integrerad del i det dagliga arbetet för att höja kvaliteten, öka produktiviteten och säkra en god hushållning.

Hälso- och sjukvård

Framtidens hälso- och sjukvård

Sedan 2012 har Landstinget Sörmland arbetat mot målet att Sörmland ska vara Sveriges friskaste län år 2025, under 2017 kom uppföljnings dokumentet Framtidens hälso- och sjukvård 2.0. I dokumentet framgår att Landstinget Sörmland behöver vara det ”öppna landstinget” på alla nivåer och ta ansvar för varje persons rätt till god hälsa, kultur och utbildning. En strategisk utvecklingsfråga för att uppnå det är den personcentrerade vården. Andra viktiga frågor är att arbeta mer med att främja hälsa och förebygga sjukdom samt tillvarata digitaliseringens möjligheter.

De mål som lyfts fram i Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 är:

- Förbättrad folkhälsa och mer jämlik hälsa
- Patienternas delaktighet i vården ska förbättras
- Det ska bli enklare att söka och få rätt vård
- Minska onödig vård med bättre omhändertagande direkt
- Fler digitala tjänster som är tillgängliga för och som lever upp till patienternas och medborgarnas förväntningar
- En attraktiv arbetsgivare där medarbetarna känner arbetsglädje.

Flera av dessa mål beskrivs senare under Process- och förnyelseperspektivet.

Landstinget Sörmland erbjuder en hälso- och sjukvård av hög medicinsk kvalitet förenat med kostnader som i ett nationellt perspektiv är låga. Landstingets verksamhet ska genomsyras av kvalitet, patientsäkerhet och resurseffektivitet. Den framtida hälso- och sjukvården ska ges nära befolkningen. Endast vård som inte kan tillgodoses i öppen vård ska ges i slutenvård.

Tillgänglig vård

Svensk hälso- och sjukvård skattas högt med internationella mått vad gäller kvalitet. Vad avser tillgängligheten till vården pågår ett nödvändigt förbättringsarbete för att minst leva upp till den lagstadgade vårdgarantin. Vårdgarantin gäller såväl primärvården som den specialiserade sjukhusvården.

Målsättningen är att alla sörmlänningar ska erbjudas vård i tid, vilket för primärvården innebär kontakt med vårdcentralen via telefon samma dag och kontakt med läkare inom sju dagar. För specialistvården gäller att ingen ska behöva vänta mer än 90 dagar på ett nybesök.

Tillgänglighetsfokus på nybesök och behandlingar följer gällande prioriteringsprinciper för att säkerställa vård till särskilt utsatta patientgrupper. Främst är det multisjuka äldre och kroniskt sjuka patienter med behov av regelbundet återkommande vårdkontakter och behandlingar, i såväl primärvård som på sjukhus, det gäller. Utgångspunkten ska vara att den som har störst behov av sjukvård ska få tillgång till denna utan onödig väntan eller organisatoriska begränsningar.

Nivåstrukturering

Utgångspunkten för all vård som bedrivs inom ramarna för Landstinget Sörmland ska vara sörmlänningarnas behov av en patientsäker vård med god kvalitet och korta väntetider. I en verklighet där det totala vårdbehovet växer är det nödvändigt att ständigt arbeta för att strukturera länets hälso- och sjukvård för att den på bästa sätt ska kunna matcha länsinvånarnas behov och krav på bättre kvalitet. En viktig organisatorisk princip inom sjukvården är att vården ska ges där den ger det bästa möjliga slutresultatet för patienten avseende bland annat kvalitet, med lämplig hänsyn också till effektivitet i resursanvändningen. Att fördela vårdinsatser optimalt kallas ofta nivåstrukturering. För Landstinget Sörmland innebär nivåstrukturering att ständigt se över hur vi fördelar och strukturerar sjukvården inom och utom länet, både vad gäller vilka behandlingar som ska erbjudas i Sörmland och vid vilka utbudspunkter dessa behandlingar ska erbjudas inom länet. Förutom den lokala nivåstruktureringen har landstinget att förhålla sig till pågående både nationella och sjukvårdsregionala nivåstruktureringar. Mot bakgrund av landstingets grunduppdrag, att erbjuda en jämlik vård utifrån individens behov, ska den ledande principen vid nivåstrukturering vara att långsiktigt säkerställa utvecklingen av en vård av hög kvalitet för länets invånare och andra som söker vård i Sörmland.

Verksamhetsutveckling

I nära samband med att uppnå en optimal nivåstrukturering måste även ett kontinuerligt arbete för att utveckla landstingets verksamheter ske. En hög effektivitet i resursanvändningen är av stor betydelse för att landstinget även på sikt ska kunna möta behoven i en växande befolkning med allt fler äldre invånare och med en sjukvård som kan åstadkomma alltmera. Ett flertal studier visar på vinsterna som kan göras vid ett strukturerat effektiviserings- och kvalitetsarbete inom sjukvården. Slutsatserna visar på höjd vårdkvalitet, större personalnöjdhet samt sänkta kostnader.

Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 ska basen utgöras av den nära vården. Arbetsfördelning mellan primärvård och den specialiserade sjukvården måste tydligare definieras för att göra hela sjukvårdssystemet effektivare. Primärvården ska ge en effektiv, bred och lättillgänglig hälso- och sjukvård för de flesta vårdbehoven. Den specialiserade sjukhusvården kommer på detta sätt att ges utrymme att utvecklas och stärkas.

Förebyggande och hälsofrämjande arbete

Landstinget erbjuder befolkningen många hälsofrämjande insatser. Barn i åldern noll till sex år och deras föräldrar besöker barnvårdscentralen vid ett flertal tillfällen. Länets kvinnor bjuds in till cellprovtagning och mammografi med regelbundna intervall. Män erbjuds aortascreening vid 65 års ålder. Sedan 2014 bjuds länets alla 40-, 50- och 60-åringar in till Sörmlands hälsoprogram. Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 ska de hälsofrämjande insatserna utvecklas och stärkas. Screening som omfattar fler sjukdomstillstånd inklusive screening av riskfaktorer samt fler målgrupper behöver komma på plats. De hälsofrämjande insatserna ska karaktäriseras av hög tillgänglighet och låga trösklar. Några särskilda insatser som särskilt bör utvecklas och stärkas är hälsosamtal, hälsoskolor för exempelvis nyanlända samt uppsökande verksamhet för att nå fram till grupper av människor som sällan eller aldrig själva tar kontakt med hälso- och sjukvården.

Under hösten 2017 invigdes hälsotorg på Nyköpings lasarett och Mälarsjukhuset. Dessa syftar till att öka invånarnas fysiska och psykiska välbefinnande, förbättra livskvalité samt motivera till livsstilsförändringar. Sedan tidigare finns Hälsotorg i entrén på Kullbergsska sjukhuset och verksamheten där fortsätter som tidigare.

Personcentrerad hälso- och sjukvård

Att som människa med vård- och omsorgsbehov få vara i centrum och så långt det är möjligt inkluderas i alla vårdbeslut och processer är viktigt. Det har visat sig leda till bättre egenvård och bättre samarbete mellan vårdare. Personcentrerad vård är idag ett internationellt erkänt begrepp som kan tillämpas brett och inom många discipliner som har med människors vård och omsorg att göra. Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 är det patientens samlade behov, medicinskt, socialt och individuellt, som ska vara vägledande för hälso- och sjukvårdens utformning. Patientens ställning ska stärkas och sjukvården ska bli bättre på att tillvarata patientens och närståendes engagemang i att utveckla verksamheten. Den samlade kunskapen visar att ett personcentrerat arbetssätt och en delaktig patient har en positiv inverkan på vårdens resultat och ett effektivt resursanvändande.

Det personcentrerade arbetssättet utmanar det etablerade arbetssättet och för att införa personcentrerad vård krävs en attityd- och kulturförändring. För att driva på denna förändring måste vi arbeta med kunskapshöjande insatser och sprida goda exempel.

Patienter med komplexa behov

Vissa grupper av medborgare eller patienter är särskilt utsatta och har olika svårigheter när det gäller att göra sin röst hörd eller att ta sig fram i en komplicerad vårdorganisation. Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 ska landstinget stärka och utveckla en sammanhållen vård och omsorg för patienter med komplexa behov, bland annat kroniker och multisjuka. För att stärka kontinuiteten för dessa grupper behöver det finnas fler samordningssköterskor som kan samordna vården. Landstinget behöver i samverkan med kommunerna vidareutveckla samordnad individuell planering (SIP).

Det digitala landstinget

Landstinget följer Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) gemensamma handlingsplan för nationell IT-strategi för vård och omsorg. I handlingsplanen är huvudinriktningen att åstadkomma ökad patient- och verksamhetsnytta. Arbetet har sin tyngdpunkt inom e-tjänster för invånare, nationell patientöversikt och bastjänster för informationsförsörjning.

På landstingsövergripande nivå pågår arbetet med att samla och strukturera informationsflödet genom införande av stöd för informationsförsörjning och informationssamverkan. Syftet är att all information ska bli snabb att hämta, tillförlitlig och uppfylla de legala krav som ställs. Nya arbetsformer är under utveckling. Ett väl fungerande och ändamålsenligt IT-stöd är en viktig komponent för att stödja sjukvårdens produktion, utveckling och rapportering.

Enligt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0 skapar utvecklingen av det digitala landstinget förutsättningar för såväl den personcentrerade vården som för en sammanhållen vårdprocess där olika huvudmän kan dela information. För medarbetare i vården innebär digitalisering att kunna ge vård och omsorg av högre kvalitet. I övergången mellan vårdgivare bidrar det till säkrare och snabbare överföring av information. Sammantaget kommer detta att leda till ökad kvalitet, högre patientsäkerhet och större resurseffektivitet.

Landstinget är i upphandling av Framtidens vårdinformationsstöd (FVIS), som bättre ska möta de krav och behov som finns i vården. Det nya stödet ska förenkla administrationen för vårdpersonalen och öka möjligheten för patienterna att vara mer delaktiga i sin vård. FVIS ska bland annat upplevas som en helhetslösning som möjliggör en strukturerad journal per patient, underlätta samverkan och informationsutbyte mellan vårdgivare, stödja uppföljning av kvalitet och produktion samt stödja nya och smartare arbetsformer.

Kunskapsstyrning

Kunskapsstyrning är en process där kunskap sprids, resultat följs upp och ny kunskap sedan skapas med stöd av uppföljning. Det kan också beskrivas som användning av bästa möjliga kunskap vid varje möte

mellan vård och patient. Det handlar både om att välja rätt metod i varje enskilt fall och om att bygga bra helheter och system. Genom att bygga system för successivt lärande skapas förutsättningar och möjligheter att dra nytta av den kompetens och det engagemang som finns och kan vidareutvecklas hos de berörda; professioner, brukare och patienter, verksamhetsledningar, uppdragsgivare och förtroendevalda. Ett sådant system kan bidra till att vården blir mera jämlik, samtidigt som säkerheten och kvalitén för patienterna och brukarna kan höjas på ett resurseffektivt sätt.

En ny nationell struktur för kunskapsstyrning, med förväntad anpassning både sjukvårdsregionalt och lokalt i landstinget, innebär förbättrade möjligheter att på ett effektivt sätt organisera och arbeta i relevanta kunskapsstyrningsgrupperingar.

Som stöd och utveckling av arbetet med kunskapsstyrningsfrågorna i landstinget finns ett Råd för kunskapsstyrning. Rådet är bland annat mottagare av nationella kunskapsunderlag/riktlinjer och samordnar beredningsprocesser mellan politik, profession och tjänstemän vid införande av riktlinjer med mera. Vidare stödjer rådet ledningen vid värdering av ny kunskap och nya metoder för diagnostik, vård och behandling samt vid avveckling av äldre metoder.

Nationella riktlinjer ska följas och landstinget ska inom ramen för sitt deltagande i sjukvårdsregionen och i SKL verka för att befintliga riktlinjer uppdateras/utvärderas och att det vid behov införs nya relevanta riktlinjer.

Arbetet med de nationella riktlinjerna är en lärande process, där arbete ständigt pågår för att utveckla de olika delarna. Riktlinjerna är förutom ett verktyg för att få en jämlik vård över hela landet, även en höjning av ambitionsnivån i behandlingen av de aktuella sjukdomsgrupperna. De kan ses som ett beslutsstöd och är en viktig del i ledningssystemet för kvalitet.

Ett nationellt kliniskt kunskapsstöd för i första hand för primärvården kommer förhoppningsvis under 2018 att bli verklighet och därmed förbättra tillgängligheten på modern kunskap vid varje patientmöte.

Nationellt framtagna vårdprogram ska följas och minimerar arbetet med regionala och lokala vårdprogram. De resultat som rapporteras in till nationella kvalitetsregister ska följas upp och utvärderas. Ett centralt verktyg i detta arbete är det Råd för kunskapsstyrning som inrättades i landstinget under 2010. Syftet är att stimulera till fördjupade analyser och diskussioner för att stödja arbetet med effektiviseringar och förbättringar av verksamheten.

Patientsäkerhet

Patientsäkerhet är en prioriterad fråga för landstinget. Ett proaktivt patientsäkerhetsarbete bygger på ett kontinuerligt arbete med målformulering, uppföljning, analys och återföring. Hälso- och sjukvården i Sörmland arbetar efter Socialstyrelsens rekommenderade inriktning och för att fortsätta utveckla en säker vård ska utbildning inom patientsäkerhetsarbetet fortsätta för samtliga yrkesgrupper.

Vårdrelaterade infektioner drabbar ungefär var tionde patient som vårdas inom somatisk slutenvård. Allvarlighetsgraden varierar från lindrig till livshotande. Hälso- och sjukvården i Sörmland har vårdrelaterade infektioner som en uppföljningsindikator med målsättningen att andelen infektioner kontinuerligt ska minska under planperioden.

Användning av nya mer effektiva läkemedel innebär positiva effekter för individens sjukdomstillstånd och livssituation. Läkemedelsförskrivning är dock en åtgärd som måste omprövas och ifrågasättas regelbundet. Rätt medicinering minskar sjuklighet, fel medicinering kan leda till biverkningar och i vissa fall undvikbar sjukhusvistelse. Äldre är särskilt känsliga och kan råka ut för biverkningar och oönskade effekter av olämpliga läkemedel och olämpliga kombinationer av läkemedel.

Patientsäkerhetskulturen måste vidmakthållas och hela tiden följa med i utvecklingen, dels genom ovanstående, men också genom fortsatt fokus på medarbetarnas kompetensutveckling och benägenhet att rapportera avvikelser för att kunna arbeta med riskförebyggande åtgärder.

Forskning och utveckling

Högst prioritet inom Landstinget Sörmland är att erbjuda medborgarna vård av högsta kvalitet. Därför behöver landstinget engagerade och kompetenta medarbetare inom samtliga vårdprofessioner. För att i en framtid kunna minska ohälsotalen är det också viktigt med noggranna kartläggningar av befolkningens hälsa för att kunna sätta in adekvata förbyggande åtgärder.

För att genomföra detta, och för att nå landstingets mål om att bli Sveriges friskaste län 2025, har Landstinget Sörmland under 2017 arbetat fram en forsknings-, utvecklings- och utbildningspolicy (FoUU-policy) något som ska beslutas om 2018. Målsättningen är att inrätta en regional utbildningsenhet under 2018 som ska verka för en förbättrad samordning av länets många utbildningsinsatser.

Cancerstrategi

Landstingets uppgift är att ständigt utveckla cancervården för att säkerställa en jämlik, säker och effektiv vård anpassad efter individens behov.

Satsningen för att korta väntetiderna i cancervården ska bygga på det arbete som gjorts inom ramen för den nationella cancerstrategin och de regionala cancercentrum (RCC) som finns sedan ett par år tillbaka. RCC:s roll är att bidra till en mer jämlik, säker och effektiv cancervård genom regional och nationell samverkan.

Under 2017 antogs en ny cancerpreventionsplan av Samverkansnämnden i Uppsala-Örebro sjukvårdsregion. Syftet med planen är att utifrån regionala förutsättningar och behov konkretisera de preventiva insatserna i En nationell cancerstrategi för framtiden (SOU 2009).

Tandvård

God mun- och tandhälsa är en hälsofaktor och betyder mycket för medborgarens livskvalitet. Folktandvården har genom regelbundna kontakter med stora delar av befolkningen goda möjligheter att aktivt delta i ett övergripande folkhälsoarbete. Verksamheten ska bedrivas med hög kvalitet, god tillgänglighet, god patientsäkerhet och bra patientbemötande.

Den förebyggande tandvården och samarbetet med barnhälsovård, förskola och skola utgör viktiga beståndsdelar i detta arbete. Folktandvården ska fortsätta erbjuda rökavvänjningsstöd och stimulera till goda tandvårdsvanor genom konceptet frisktandvård, där individen betalar en fast årlig avgift för tandvård.

För att stärka vårdperspektivet att tänderna är en del av kroppen, men också för att ungdomar i början av vuxenlivet inte ska prioritera ned sin tandvård av ekonomiska skäl, blir tandvården avgiftsfri för ungdomar upp till och med 22 år från 2018.

Regional utveckling

Regionbildning

Det närmsta året kommer att präglas av förberedelser inför bildandet av Region Sörmland. Det finns flera skäl till att Regionförbundet Sörmland, Sörmlands kollektivtrafikmyndighet (SKTM) och Landstinget Sörmland går samman i en region. Nuvarande delat ansvar för regional utveckling mellan landstinget, regionförbundet, kollektivtrafikmyndigheten och till viss men mindre del även länsstyrelsen, ger en otydlighet och inte tillräcklig kraft i frågor som är viktiga för länets utveckling och tillväxt. I Region Sörmland länkas frågor som rör Sörmlands utveckling och tillväxt samman med områden som är avgörande

för människors liv och hälsa. Det handlar framförallt om hälso- och sjukvård, infrastruktur, kollektivtrafik, näringsliv, arbetsmarknad, utbildning och kultur. Men även om frågor som rör kompetens, miljö, klimat och folkhälsa.

I och med regionbildningen kommer den politiska organisationen att förändras, en tjänstemannaorganisation behöver därför skapas som väl möter uppdraget och den nya politiska organisationen. De medarbetare som idag är anställda på Regionförbundet och SKTM, knappt 200, kommer att erbjudas anställning i landstinget genom så kallad verksamhetsövergång. De landsting som av staten tilldelats det regionala utvecklingsansvaret får besluta att landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen istället ska betecknas regionfullmäktige och regionstyrelsen. I förberedelsearbetet för regionbildningen har Region Sörmland använts som arbetsnamn. Formellt beslut om landstingets framtida namn och visuella identitet har ännu inte fattats.

En revidering av den regionala utvecklingsstrategin, Sörmlandsstrategin, pågår och beräknas gälla från och med 2019. I processen kring revideringen av strategin har ett antal sörmländska utmaningar och möjligheter identifierats vilka ger viktig input till regionens uppdrag och behov av samverkan. Den reviderade Sörmlandsstrategin kommer att vara styrande och vägledande för regionens arbete. Med anledning av detta kan det finnas skäl att se över nuvarande vision och styrmodell.

I samband med förberedelsearbetet har det framkommit att det finns fördelar med att de tre sammangående parterna samlokaliseras. För att utreda vilka konsekvenser en samlokalisering skulle medföra har landstingsdirektören fått landstingsstyrelsens uppdrag att utreda frågan. Samgåendet innebär också att landstingets intranät och externa webbsida behöver anpassas medan motsvarande för Regionförbundet och SKTM förutsätts läggas ned. Ett ställningstagande behöver göras med avseende på de IT-system som de två organisationer som ska avvecklas har behov av.

Regionförbundet och SKTM ska innan årsskiftet 2018/2019 avvecklas. Formerna för detta är reglerat i de båda organisationernas förbundsordning.

Det är av stor betydelse att kontinuerligt utveckla och stärka samverkan mellan regionen och länets kommuner. Kommunernas inflytande över de regionala utvecklingsfrågorna i regionen inklusive kollektivtrafik samt angränsande hälso- och sjukvård är en av de bärande hörnstenarna i framgångsrik samhällsutveckling.

En god och effektiv samverkan, inom såväl som utanför länet, är av stor betydelse för hur väl Region Sörmland lyckas med sitt uppdrag. Regionen samverkar därför med olika aktörer, inom en rad olika områden på flera olika nivåer; internationellt, nationellt, regionalt och lokalt. Regionens uppdrag och roll samt behovet av och förutsättningarna för samverkan förändras över tid. Det är mot denna bakgrund därför inte enbart en fråga om att förvalta samverkan utan även att utveckla densamma.

Det är av stor betydelse att utveckla och stärka samverkan i regionens geografiska närområde, vilket innebär närliggande län i allmänhet och Stockholm i synnerhet. Här handlar det om funktionella samband för att möjliggöra exempelvis arbete och studier.

Kultur

Kulturplanen med årlig handlingsplan utgör en förutsättning för att få statliga bidrag och bedriva verksamheten. Utifrån bland annat de nationella och regionala kulturpolitiska målen utformas och genomförs en regional kulturverksamhet som är relevant för Sörmland i samverkan med alla aktörer i länet. Från 2018 läggs ett nytt nationellt kulturområde, Bild och Form, in som ett regionalt uppdrag.

Utvecklingen inom kulturområdet definieras i kulturplanen. Ett viktigt område är vidareutvecklingen av Sörmlandsmodellen som ger barn/ungdomar 5-15 år två scenkonstupplevelser per år. Utvecklingen av det interkommunala samverkansarbetet i länet blir allt viktigare och det utvecklingsarbete som gäller målgruppsorientering; att söka nya målgrupper, rikta utbudet bättre samt genreöverskridande verksamhet.

Sörmlands museums verksamhet utvecklas genom byggnationen av en museibyggnad som utgör ett samlat regionalt centrum med möjlighet till utställningar, produktion av utställningar för länet som helhet, öppna magasin för föremål och övriga samlingar, restaurang, konferenssal samt administrativa lokaler. I lokalerna inryms även verksamhet och utställningar för Nyköpings kommun.

Folk och Kultur, ett nationellt kulturpolitiskt konvent, genomförs i februari i Eskilstuna. Kultur- och utbildningsverksamheterna företräder landstingets verksamheter.

Utbildning/folkbildning

Länets fyra folkhögskolor, landstingsskolorna Åsa folkhögskola och Eskilstuna folkhögskola samt rörelsefolkhögskolorna Stensunds folkhögskola och Nyköpings folkhögskola, är tillsammans med övriga folkhälsoaktörer viktiga för att uppnå målet om ett friskare län. Inte minst är dessa verksamheter en viktig garant för dialog och en demokratisk samhällssyn. Landstingets övriga skolor, Öknaskolan och Dammsdal, är genom sina specialiserade inriktningar viktiga för respektive målgrupp i länet och ska fortsätta utveckla sina specialkompetenser. Öknaskolan arbetar aktivt för att intressera nyanlända för framtida utbildningar och arbete inom naturbrukssektorn där behovet av arbetskraft är stort.

Eskilstuna folkhögskola planerar att starta en utbildning för läkare och sjuksköterskor avseende vårdsvenska och praktik.

Friluftsverksamhet

Det regionala uppdraget rörande friluftsverksamheten samt natur och kulturmiljöer inom Sörmlands naturbruk innebär förvaltning i enlighet med skötselplanen, skötsel av skogsbruk, jordbruk, bostadsfastigheter och kommersiella friluftsanläggningar samt vårda och successivt renovera Nynäs slott med parkanläggningar samt utveckla visnings- och programverksamheten. Verksamheten är av stort värde för de utbildningar som bedrivs inom Öknaskolan.

Länsstyrelsen arbetar med förslag till skötselplan för Nynäs naturreservat. Den ska ligga till grund för att utarbeta skogs- och vattenvårdsplaner samt för att anpassa verksamheten inom området under planperioden. I skötselplanen finns även förslag till att utöka Natura 2000-området inom naturreservatet, vilket medför inskränkningar i skogsbruket. Nya föreskrifter utarbetas därför för förvaltningen av reservatet.

Kollektivtrafik

Södermanlands län är en del av Sveriges största tillväxtregion, Mälardalen, med Stockholm som den enskilt största tillväxtmotorn i landet. De funktionella sambanden är absolut centrala för länets utveckling och attraktivitet. Samtidigt är Sörmland ett län som lämnar stora utmaningar till den som är ansvarig att trafikförsörja länet med kollektivtrafik. Utmaningarna består av omfattande landsbygd, flera regionala centrum, i kombination med att våra största målpunkter ligger utanför länsgränsen.

I den förväntade regionbildningen, i diskussionerna om Ostlänken och höghastighetståg samt trafikering av våra regionala vägar och järnvägar fortsätter det vara en utmaning att bedriva effektiv och samtidigt god regional kollektivtrafik i Sörmland. Starka band behöver fortsätta knytas, utöver Stockholm och Södertälje mellan attraktiva noder såsom Eskilstuna-Västerås/Örebro, Nyköping-Norrköping/Linköping, Flen/Katrineholm/Norrköping och Strängnäs-Enköping/Uppsala, för att nämna några exempel. Möjligheten att resa till ett universitet eller till en arbetsplats utanför länet blir allt viktigare i takt med att bostadsmarknaden är fortsatt problematisk.

I arbetet med Ostlänken har frågan om trafikering blivit allt mer central. Stockholm Skavsta flygplats, som landstinget ser som en regionalt viktig nod behöver en stark koppling till den övriga infrastrukturen. I syfte att bygga upp en långsiktig och effektiv trafikering av hela länets viktiga målpunkter ser landstinget

tillsammans med Ostlänkenkommunerna ett behov av att starta upp ett arbete gällande länets behov år 2050.

Tågplan 2017 syftar till att förenkla resandet, att förtäta utbudet samt anskaffa moderna fordon till ett modernt sammanhållet kollektivtrafiksystem i Mälardalen under ett ny gemensam affärsmodell, den så kallade Mälardalstaxan. Inriktningen på landstingets trafikbeställning gällande stomlinjetrafik med buss för 2017/2018 är att förbättra resenärernas möjligheter att resa kollektivt. På sträckan Strängnäs – Södertälje har viss förstärkning gjorts och sträckan är en del av de starka stråk där ambitionen är att öka andelen pendling med kollektivtrafik.

Miljöperspektivet

Landstinget Sörmland arbetar målmedvetet för en hållbar utveckling där skadlig inverkan på miljö och klimat ska förebyggas och minimeras för att säkra en hållbar hälsa för befolkningen idag och på lång sikt. Miljöperspektivet beskriver hur landstingets verksamheter, i sitt dagliga och långsiktiga arbete, ska arbeta för att minska och förebygga negativ påverkan på hälsa och miljö. Prioriterade områden tydliggörs i Miljö- och klimatprogrammet 2014-2018.

Strategiskt mål

Landstinget bedriver ett miljöarbete fokuserat på att minimera miljöbelastning och förebygga föroreningar genom att arbeta med prioriterade miljöaspekter.

Agenda 2030 samlar världens länder kring FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling. De 17 målen handlar om att avskaffa fattigdom, uppnå jämställdhet, bekämpa klimatförändringen, säkerställa god hälsa, likvärdig utbildning samt hållbar ekonomisk tillväxt. Som landsting har vi en viktig roll i arbetet för att nå målen. Inom miljöområdet ska vi också bidra till uppfyllelse av de nationella miljökvalitetsmålen och samverka med kommuner och länsstyrelse i Sörmland inom ramen för det regionala miljöarbetet och Sörmlands Klimat och energistrategi.

Miljöledningssystem

Landstinget Sörmland är miljöcertifierat enligt den internationella standarden ISO 14001 och var det första landstinget i Sverige att certifieras enligt ISO 14001:2015. Genom miljöledningssystemet samt tydlig ledning och styrning utvecklas och upprätthålls landstingets miljöarbete. Miljöledningssystemet skapar förutsättningar för styrning, ett strukturerat, effektivt och systematiskt miljöarbete och ska leda till ständig förbättring. Under 2018 fortsätter utveckling av miljöledningssystemet genom arbetet för ett gemensamt ledningssystem.

Miljö- och klimatprogrammet 2014-2018

Miljö- och klimatprogrammet styr miljöarbetet i alla landstingsfinansierade verksamheter fram till år 2018. Under programperioden ska resurser avsättas för genomdrivandet av målen i programmet. Varje enskild verksamhet ska driva miljöarbetet och bidra till uppfyllelse av indikatorerna inom de övergripande miljömålsområdena:

- Minska negativ klimatpåverkan
- Minska miljöpåverkan från läkemedel och kemikalier
- Ett hållbart och effektivt miljöarbete

Minska negativ klimatpåverkan

Verksamheterna arbetar kontinuerligt och systematiskt med klimatpåverkande miljöaspekter som energi- och vattenanvändning, användning av narkos- och lustgas, resor och transporter samt inköp av varor och tjänster. Arbetet ska präglas av kretsloppstänkande för att minska miljöbelastningen och förebygga föroreningar. Att minska utsläppen av växthusgaser med fossilt ursprung från transporter är en av de viktigaste åtgärderna.

Regeringens beslut om en fossilbränsleoberoende fordonsflotta 2030 innebär att landstinget ska underlätta kollektiva resor och ett klimatsmart resande för patienter och medarbetare. Det är positivt att erbjuda tjänstecyklar och lånecyklar och användningen av dessa bör uppmuntras. Resurser behövs för att skapa förutsättningar för ökad cykelpendling.

Utfasning av fossila drivmedel och arbete för övergång till fossilfri fordonsflotta fortsätter och intensifieras under det kommande året. En del i detta är fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur för elbilar, både inom sjukhusområdena och vid utlokaliserade verksamheter.

Digitalisering

Det digitala landstinget är ett prioriterat område i framtidens hälso- och sjukvård 2.0 och handlar om nya sätt att arbeta, om att främja digitalisering av mötet, arbetsplatsen och organisationen. På det sättet använder vi resurserna mer effektivt. Genom digitala möten minskar vi samtidigt klimatpåverkan.

Energieffektivisering

Ett framgångsrikt energieffektiviseringsarbete bygger på insatser i såväl drift och investeringar som i samverkan mellan fastighetsförvaltning och verksamheterna som använder lokalerna. Därför är det angeläget att arbetet att genomföra energieffektiviseringar sker på bred front. Landstinget ska arbeta med lönsamma investeringar och energieffektiviseringsåtgärder i befintliga lokaler och fastighetsrelaterade system i enlighet med de energideklarationer och inventeringar som genomförts. Arbetet med att utreda förutsättningar för installation av solceller ska fortgå.

Upphandling

Upphandling är ett viktigt verktyg för att nå målen i miljö- och klimatprogrammet. Genom upphandling minskar vi andelen miljö- och hälsofarliga kemikalier, energianvändningen och bidrar till utveckling av material i produkter för att minska klimatpåverkan och resursanvändning. Vi tar ansvar för att de tjänster och produkter som köps in är producerade under hållbara och ansvarsfulla förhållanden. Vi använder den av samtliga landsting och regioner beslutade uppförandekoden för leverantörer. Att främja hållbar utveckling och bidra till miljömål och goda levnadsförhållanden skapas för nuvarande och kommande generationer framgår tydligt av landstingets inköspolicy och riktlinjer.

Kost och miljö

Den mat som serveras i landstinget innebär en stor miljöpåverkan och berör flera områden: klimat, biologisk mångfald, antibiotikaresistens och giftfri miljö. För att minska miljöpåverkan från måltider arbetar landstinget med att ställa och utveckla krav gällande antibiotikaanvändning, minskad miljö- och klimatpåverkan och djurskydd i livsmedelsupphandling. Detta i linje med landstingets inköspolicy och riktlinjer.

En av de viktigaste åtgärderna för minskad miljöpåverkan från kost är minimera matsvinnet. Att möjliggöra och följa upp matavfallsinsamling är betydelsefullt. Arbetet kring klimatsmart måltidsplanering genom aktiva val av råvaror och säsongsanpassad meny utvecklas och vi ska fortsätta öka andelen ekologiska livsmedel och arbeta för ökad måltidsglädje.

Sörmlands Naturbruks verksamhet, inklusive skolrestaurangen Ekologen är ekologiskt godkända.

Minska miljöpåverkan från läkemedel och kemikalier

Verksamheterna fortsätter att arbeta kontinuerligt och systematiskt med att förebygga och minska miljöpåverkan vid användning av kemikalier och läkemedel. Ungefär 10 % av läkemedelsanvändningen sker på sjukhus och 90 % sker i hushållen. Landstinget ska genom förskrivare och genom att sprida information upplysa patienter om hantering av överblivna läkemedel. Hälso- och sjukvården ska ha arbetsätt som minskar onödig kassation av läkemedel samt bidra till att minska halterna av de mest miljöbelastande läkemedlen i avloppet, exempelvis antibiotika, hormoner och antiinflammatoriska läkemedel. Arbetet drivs främst via läkemedelskommittén. Strama driver arbetet om rationell antibiotikaanvändning, vilket är ett prioriterat område inom slutenvård, öppenvård och tandvård.

Användningen minskar långsamt och det krävs uthållighet i det långsiktiga arbetet liksom kontinuerlig uppföljning av användning.

Vi strävar efter att giftiga och svårnedbrytbara ämnen inte sprids till miljön eller påverkar människors hälsa. Alla verksamheter ska följa landstingets utfasningslista där kemikalier med störst hälso- och/eller miljöpåverkan ska fasas ut eller ersättas. Uppföljning sker årligen genom lokala kemikalieinventeringar i kemikaliehanteringssystemet iChemistry. I iChemistry genomförs även riskbedömningar för hantering av kemiska produkter. Riskbedömningsarbetet fortgår enligt plan och omfattar arbetsmiljö, miljö, brand och säkerhet.

Hållbart och effektivt miljöarbete

Landstinget bedriver ett effektivt miljöarbete genom att aktuellt miljöledningssystem följs och att personligt miljöengagemang genomsyrar organisationen, vilket leder till ständiga förbättringar. Kunskap om lagar och andra krav är god och verksamheten uppfyller dessa. Miljöarbetet ska redovisas öppet och informativt.

Medvetenhet och kunskap är grunden för ett väl fungerande miljöarbete och en del i miljöledningssystemet. Alla elever och studenter ska erbjudas grundläggande miljöutbildning som en del av sin utbildning.

I landstingets finanspolicy slås fast att landstinget strävar efter att vara en ansvarsfull investerare, vilket bland annat innebär att hänsyn till långsiktigt hållbar utveckling ska tas vid investeringar.

Finansförvaltningens delmål är:

- Minskad negativ miljöpåverkan från finansiella investeringar från år till år
- Att landstinget genom proaktivt arbete med ansvarsfulla investeringar ses som ett föredöme och uppfattas som ansvarsfull

För att uppnå detta arbetar landstinget med tydliga kravspecifikationer vid upphandlingar och kontinuerliga uppföljningsmöten med fondförvaltare, där hållbarhet är ett av fokusområdena.

Det görs också årliga avstämmningar med krav på skriftlig rapportering från förvaltare enligt särskild mall.

Analys av klimatpåverkan från finansiella placeringar görs bland annat med hjälp av årliga sammanställningar av landstingets koldioxidavtryck baserat på portföljens innehav.

En viktig del är också att samarbeta och utbyta erfarenheter med andra miljö- och finansnätverk, både för att öka den egna kompetensen och för att öka möjligheten till påverkan.

För att skapa en hållbar finansiell portfölj har också landstinget investerat i, och kommer fortsätta investera i, särskilda miljö och klimatfonder.

Öknaskolan/Sörmlands Naturbruk ska vara en växtplats för kunskap om det uthålliga naturbruket och med jordbruk, skogsbruk och djurhållning ställs krav på stor miljömedvetenhet och ett ständigt pågående arbete för att minska påverkan på luft, vatten och hav. Skogsbruket inom Sörmlands Naturbruk har en kvalitetsmärkning i form av Forest Stewardship Council (FSC) vilket innebär ett främjande av ett miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt hållbart skogsbruk.

Sedan 2015 genomför Länsstyrelsen i samverkan med Sörmlands Naturbruk, skötsel- och naturvårdsåtgärder inom Nynäs naturreservat. Syftet är att återskapa ett öppnare landskap där bete av strandängar och skogsbete förstärks.

Minska avfallsmängden och öka källsorteringen

Målen i miljö- och klimatprogrammet sätter fokus på att minska resursanvändningen och arbete med slutna kretslopp och en cirkulär ekonomi. Matavfall när det blir biogas är en resurs. Det kräver dock att verksamheterna ges förutsättningar att kunna sortera ut matavfallet. Det avfallsprojekt som påbörjades 2016 fortsätter i syfte att skapa en väl fungerande källsortering och återvinning. Parallellt bör arbetet att prioritera användning av förnybara resurser och aktiva val av produkter och material utvecklas, särskilt inom hälso- och sjukvården.

Miljöarbetet framåt

Hållbara byggnader för framtidens hälso- och sjukvård

Landstinget genomför stora strategiska fastighetsinvesteringar de kommande åren. Ett inriktningsbeslut har tagits om certifiering av större om- och nybyggnationer med målsättningen Miljöbyggnad Guld. Miljöbyggnad är ett miljöcertifieringssystem som bedömer indikatorer inom tre huvudområden: energi, inomhusklimat samt byggnadsmaterial. Genom en avvägning erhålls en slutlig klassning av byggnadens miljöprestanda klassad som brons, silver eller guld.

Förberedelse för hållbarhetsprogram

Landstingets miljö- och klimatprogram 2014-2018 gäller fram till utgången av 2018. För kommande period ska ett hållbarhetsprogram tas fram. Utgångspunkten för programmet är visionen ”Det öppna landstinget” och policyn för hållbar utveckling. Programmets mål och inriktning ska vara i samstämmighet med andra strategiska utvecklingsarbeten som Sörmlandsstrategin, regionbildning samt Framtidens hälso- och sjukvård 2.0.

Ekonomiperspektivet

Ekonomiperspektivet beskriver hur landstinget på ett kostnadseffektivt sätt ska hushålla med tillgängliga resurser för att skapa och behålla en god ekonomi som ger handlingsfrihet och inte belastar kommande generationer.

Strategiskt mål

Landstinget har en stark ekonomi i balans.

Befolkningen växer, särskilt i yngre och äldre åldrar, vilket ökar sektorns kostnader om alla ska få samma välfärd som idag. Sedan början av 80-talet har demografiska förändringar inneburit ökade verksamhetskostnader med i genomsnitt 0,5 % per år. Det innebär att kostnaderna för välfärd har ökat som följd av förändrad befolkning men kostnaderna har dessutom ökat utöver vad den förändrade befolkningen har föranlett. De senaste årens stora befolkningsökning har resulterat i att behoven nu ökar tre gånger så snabbt, cirka 1,5 % per år. Det är en ökningstakt som förväntas fortsätta under lång tid framöver. Den främsta orsaken till befolkningsökningen är nettomigration, men även födelseöverskott bidrar till ökningen.

De personer som föranleder de högsta kostnaderna är barn, unga och gamla då välfärdens verksamheter främst riktar sig mot dessa grupper. Dilemmat är att ökningen av de personer som står för det mesta av skatteintäkterna, personer i yrkesverksam ålder, är betydligt blygsammare.

Tillväxten i den svenska ekonomin är för närvarande stark med kraftig sysselsättningsökning och bra tillväxt i skatteunderlaget. Vi befinner oss i en högkonjunktur. Efterfrågan på arbetskraft är stor och det blir allt svårare för arbetsgivarna att hitta arbetskraft med rätt kompetens, inte minst för landstingen. Högkonjunkturen väntas kulminera under 2018. För åren därefter antas ekonomin successivt återgå till ett konjunkturrellt normaltillstånd vilket innebär att sysselsättningen stagnerar och att skatteunderlaget utvecklas svagare.

God ekonomisk hushållning

Den viktigaste åtgärden för att trygga en ekonomi i balans är att ha en god kontroll över kostnadsökningstakten. Fortsatta effektiviseringar är en förutsättning för att landstinget även framöver ska uppnå en ekonomi i balans.

Landstingets antagna riktlinjer för en god ekonomisk hushållning ska följas. Resultatmålet för planperioden är 1,0 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Den långsiktiga målsättningen är att återgå till 2,0 % i resultatmål.

Att säkerställa en stabil ekonomisk utveckling kommer att vara en utmaning för landstinget under planperioden. Förutsättningen för att landstinget ska kunna erbjuda en jämlik och jämställd verksamhet av högsta kvalitet är god hushållning med de resurser som står till förfogande. Utgångspunkten är att varje generation ska bära sina egna kostnader.

Kostnadseffektivitet

Landstinget Sörmland ska ha en effektiv och målinriktad organisation, som framför allt har sitt huvuduppdrag i att stödja hälso- och sjukvården. Landstingsdirektören har i uppdrag att se över den centrala administrationen. Samordningsvinster som uppnås genom att kombinera flera administrativa sysslor och enheter ska uppmuntras. Det budgetutrymme som en effektivisering av administrationen genererar ska omfördelas till satsningar på en konkurrenskraftig personalpolitik inom hälso- och sjukvården.

En viktig organisatorisk princip inom sjukvården är att vården ska ges på den nivå som ger det bästa möjliga slutresultatet för patienten avseende bland annat kvalitet, med hänsyn också till effektivitet i resursanvändningen. Att fördela vårdinsatser till den optimala nivån kallas ofta nivåstrukturerings. För Landstinget Sörmland innebär nivåstrukturerings att ständigt se över fördelning och strukturerings av sjukvården. Kostnadsökningstakten inom svensk hälso- och sjukvård är idag högre än den uppräknings som sker enligt landstingsprisindex. Ett omfattande strukturarbete har påbörjats och ska fortsätta under planperioden för att uppnå en så effektiv och bra sjukvård som möjligt.

Landstinget står inför en stor uppgift att verkställa de investeringar som beslutas. Då landstingets resurser är begränsade vad gäller såväl investeringsutrymme som driftkostnader för att ha en ekonomi i balans måste samtliga upphandlingar och inköp utvärderas mot de totalkostnadskonsekvenser de får för landstinget som helhet. Vid varje upphandling måste alternativen noga utvärderas mot såväl totalekonomi och konsekvenser för kvalitet, tillgänglighet, hållbarhet och tillförlitlighet. De senaste årens upphandlingar visar att det finns möjligheter att göra kostnadsbesparingar inom landstingets verksamheter. Det handlar både om förbättrad avtalstrohet men också smartare och effektivare inköpsprocesser.

Bildande av Region Sörmland förutsätts medföra vissa kostnader på kort sikt, men kommer också att bidra till effektiviseringar och bättre resursutnyttjande på längre sikt. Hur stora de kortsiktiga kostnaderna blir har ännu inte beräknats, då flera av dem är avhängiga av vilka vägval som görs.

Planering och uppföljning

Landstinget ska under planperioden stärka arbetet med budgetansvar och måluppfyllelse ned på lägsta verksamhetsnivå. Kostnadsökningstakten inom svensk hälso- och sjukvård är idag högre än den uppräknings som sker enligt landstingsprisindex. Det kommer inte att finnas ekonomiska resurser för att kompensera hela denna kostnadsökningstakt i framtiden. Det strukturarbete som har påbörjats ska slutföras för att även framåt ha en effektiv och bra hälso- och sjukvård.

Landstinget Sörmland har under ett antal år utvecklat sin statistik för att kunna se hur indikatorer och nyckeltal skiljer sig åt mellan kvinnor och män i syfte att kunna identifiera och åtgärda osakliga skillnader. Arbetet sker på respektive enhet inom landstinget som tittar på just sina förhållanden. Under planperioden kommer fokus att ligga på att lyfta upp de skillnader som har identifierats och beskriva utredningar och åtgärder kopplade till dessa. En plan för det fortsatta arbetet med jämställdhetsbudgetering ska tas fram. Landstingsfullmäktige ska på en övergripande nivå kunna följa hur arbetet fortskrider inom organisationen.

LANDSTINGET
SÖRMLAND